

**Forskning
bland humlor
och klöver**

Sidan 12

**De lägger
pussel med
spannmål**

Sidan 13

**Tio år för
lantbruket
i Bryssel**

Sidan 23

Groddden

Nr 5-6

December 2019

En medlemstidning
från Lantmännen

www.lantmannen.com

Här testas
**Strategier
i praktiken**

Sidan 9

REDAKTION

Grodden, Lantmännen, 205 03 Malmö
Tel växel: 010-556 00 00
grodden@lantmannen.com

CHEFREDAKTÖR

Anna Carlström
Tel: 010-556 09 68
anna.carlstrom@lantmannen.com

REDAKTÖR

Helena Holmkrantz
Tel: 010-556 06 43
helena.holmkrantz@lantmannen.com

LAYOUT

Jan Reinerstam, Pagarango

OMSLAGSBILD

Mikael Nilsson och Erik Persson i Lantmännens Team Syd tävlar i Rapsmästaren 2020.
Bild: Hans Jonsson/Cumulus Information

UPPLAGA

Grodden är Lantmännenkoncernens informationsblad till ägarna. Lantmännens medlemmar (ägare) får tidningen som medlemsförmån. Upplagan är cirka 38 000 exemplar. Tidningen utkommer med 6 nummer per år.
Tryckeri: V-Tab i Västerås

DISTRIBUTION

Tidningen distribueras som posttidning B till ägarna. Den distribueras även internt inom Lantmännen.

ADRESSÄNDRING

Medlemmar: Meddela kundregistret.
Tel 010-556 00 00
cf.ssc.kundregister@lantmannen.com
Övriga: Kontakta redaktören

ANNONSBOOKNING

Mediavalet
Kontaktperson: David Martinez-Lundström
E-post: david@mediavalet.se
Tel: +46 735 699 350

ANNONSMATERIAL

Tekniska upplysningar: Annonser ska levereras till Mediavalet som tryckfärdiga pdf-filer, bilder i 300 dpi. E-post: david@mediavalet.se

ANNONSFORMAT (i mm) och priser

Format	Mått (mm)	Pris
1/1 sida (satsyta)	225x320	18 500:-
1/1 sida (utfallande*)	250x350	18 500:-
1/1 sida (sista sidan*)	250x320	20 500:-
1/2 sida (stående)	106x320	10 500:-
1/2 sida (liggande)	225x155	10 500:-
1/4 sida (stående)	106x155	5 600:-
1/4 sida (liggande)	225x74	5 600:-
1/8 sida (stående)	49x155	3 100:-
1/8 sida (liggande)	106x75	3 100:-

* +3 mm skärsmån vid utfallande

Moms tillkommer på samtliga priser.

Priserna ovan baseras på färdigt material, enligt tekniska upplysningar. Övrigt arbete debiteras.

PRELIMINÄR UTGIVNING 2020

(med reservation för ändringar)

Nr	Utgivning
1	24/2
2	6/4
3	25/5
4	21/9
5	14/12

BILAGOR

För bokning av bilagor, kontakta redaktören
Telefon 010-556 06 43

Enkel A4 80 öre/ex
Dubbel A4 90 öre/ex
Enkel A3 90 öre/ex

Urval av adresser 500 kr
Färdigtryckta bilagor ska vara tryckeriet till handa minst fem dagar före tryck

Lantmännen är ett lantbrukskooperativ och norra Europas ledande aktör inom lantbruk, maskin, bioenergi och livsmedel. Vi ägs av 25 000 svenska lantbrukare, har 10 000 anställda, har verksamheter i ett 20-tal länder och omsätter 45 miljarder kronor på årsbasis. Med basen i spannmål förädlar vi åkermarkens resurser för ett livskraftigt lantbruk. Några av våra mest kända varumärken inom livsmedel är AXA, Bonjour, Kungsörnen, GoGreen, Gooh, FINN CRISP, Korvbrödsbagarn och Hatting. Vårt företag är grundat på kunskap och värderingar som har funnits i generationer hos våra ägare. Genom forskning, utveckling och verksamhet i hela värdekedjan tar vi tillsammans ansvar från jord till bord.
Läs gärna mer på www.lantmannen.com.

Signerat

På väg mot framtidens jordbruk

Snart kan vi lägga vi ännu ett spännande och intensivt år med Lantmännen bakom oss. Att årets spannmålsskörd blev bra var nödvändigt för många som drabbades av värme och torra under fjolåret. Skördeintaget under augusti månad var det högsta någonsin, och uppskattningar visar att årets skörd även var högre än snittet för de senaste fem åren, något som ställde stora krav på infrastruktur och mottagningskapacitet.

En bra skörd med god kvalitet är viktigt både för Lantmännen och svenskt lantbruk – oberoende av om man har djur eller enbart växtodling. Vår tertialrapport för januari till augusti var trots fortsatt påverkan av förra årets torra ett styrkebesked, och vi rapporterade ett resultat som var ett av de bästa någonsin för de två första tertialen. Med bara en månad kvar av 2019 hyser jag också stor tillförsikt om ett gott resultat för hela året.

Med risk för att missa någon av alla betydelsefulla händelser under året vill jag ändå göra några nedslag i årets verksamhet. Förvärvet av havreanläggningen i Kimstad är ett sådant. Havre är en gröda som inte bara är väl anpassad till svenska förhållanden, utan också en gröda som ger spännande möjligheter till vidareförädling, bland annat av havreprotein och betaglukaner.

Att Sverige och Finland tillsammans spelar en betydande roll på världsmarknaden ger oss också en alldeles speciell position för framtiden. En annan viktig fråga under året har varit arbetet kring våra exportsatsningar. Att Viking Malt utsågs till årets livsmedelsexportör av Livsmedelsföretagen tycker jag är en mycket positiv händelse. Lantmännen arbetar på bred front med att öka exporten av livsmedel från Sverige, bland annat till Kina. Här har vi arrangerat både studiebesök för kinesiska myndigheter och nu senast har Lantmännen Cerealia för andra året i rad deltagit vid en stor mässa i Shanghai. Man kan konstatera att Cerealias export till Kina, där vi varit aktiva i fyra år, nu överstiger värdet av Cerealias export till USA, där vi funnits på marknaden i 15 år. En otroligt intressant utveckling.

På ett mer jordnära plan vill jag också nämna satsningar på flera spannmålsanläggningar, det fortsatta arbetet på växtförädlingsområdet inom SLU Grogrund och samlingsprojektet med Yara kring fossilfritt gödsel – ett viktigt steg på väg mot en fossilfri livsmedelskedja.

Sammantaget är det viktigt att Lantmännen kan hantera att vara både ett lokalt, regionalt, och globalt företag. Vi ska vara ett kundnära företag som bidrar till att öka konkurrenskraften inom det svenska jordbruket samtidigt som vi fortsätter att satsa i Östersjöområdet och bygga en internationell och lönsam aktör på bageriområdet. Några exempel på vad jag menar kan vara investeringen i spannmålsmottagningen i Hargshamn, köpet av Raisios foderverksamhet i Finland och Unibakes förvärv av ett bageri i Australien. På så sätt bidrar vi både till lönsamheten på gården och kan optimera avkastningen på medlemmarnas kapital i föreningen.

Svenskt jordbruk är ett av världens mest hållbara. Innovation, långsiktighet och hållbarhet är en både självklar och naturlig del för oss. Trots det kvarstår många utmaningar, som att minska klimatpåverkan och värna den biologiska mångfalden.

I slutet av november presenterade Lantmännen rapporten Framtidens jordbruk som beskriver vägen mot ett än mer hållbart svenskt jordbruk. Målet är att tydliggöra vår syn på hållbar odling och visa på en möjlig väg framåt. I rappor-

Vi kan öka produktionen och säkra livsmedelsförsörjningen för en växande befolkning, samtidigt som påverkan på klimat och miljö minskar och den biologiska mångfalden ökar.

ten har vi kartlagt utmaningar och möjligheter, och enligt våra bedömningar finns det en stor potential för det svenska jordbruket. Vi kan öka produktionen och säkra livsmedelsförsörjningen för en växande befolkning, samtidigt som påverkan på klimat och miljö minskar och den biologiska mångfalden gynnas.

Våra resultat visar att omställningen är möjlig, men det kommer att krävas en rad åtgärder och mer samarbete i kedjan från jord till bord. På vägen till framtidens jordbruk kommer det att behövas engagemang från hela branschen – lantbrukare, affärspartners, handel, myndigheter, politiker och konsumenter. En viktig slutsats är att svensk, hållbart producerad mat måste värderas högre – bra mat måste få kosta.

Innan jag avslutar årets sista ledare i Grodden vill jag gärna nämna möjligheten att teckna förlagsandelar. Syftet är att öka engagemanget för Lantmännen i en bredare grupp, där både medlemmar, avgående medlemmar och medarbetare kan teckna sig, samtidigt som vi breddar kapitalbasen. Jag vill särskilt nämna möjligheten för avgående medlemmar att teckna förlagsandelar, eftersom vi vet att det är många som vill fortsätta att följa utvecklingen inom Lantmännen även om man upphört med lantbruket eller avslutat sitt medlemskap. På sidorna 4 – 5 kan du läsa mer om erbjudandet.

Lantmännens starka position bekräftar än en gång att vi har en solid strategi, en stark affärsportfölj, goda relationer till medlemmar och kunder – och inte minst kunniga och engagerade medarbetare. Vi har alla förutsättningar att fortsätta bygga ett företag och ett svenskt lantbruk i världsklass. Jag ser fram emot att fortsätta driva det arbetet tillsammans med er under 2020.

Önskar er alla en riktigt God Jul och väl mött 2020!

Per Olof Nyman
Vd och koncernchef

Mer om emissionshandel

Lantmännen har fått en hel del frågor om handel med insatsemissioner och kursen på emissionsinsatser under de senaste veckorna. Medlemsavdelningen vill göra några förtydliganden för att undvika oklarheter.

- Handel med emissionsinsatser sker normalt en gång i månaden. På handelsdagen publiceras kursen på Lantmännens hemsida: www.lantmannen.se/emissionshandel
- På hemsidan kan man även följa volymen på inkomna sälj- respektive köpordrar, samt

köp- och säljlimit, vilket är de gränser som köpare och säljare angivit att man vill köpa eller sälja till.

- Enligt vår handelsmodell behöver en säljare aldrig sälja till ett lägre pris än den kurs man satt, på samma sätt som en köpare aldrig köper till ett högre pris än det man angett som limit (gräns). Det betyder samtidigt att vissa poster av naturliga skäl hamnar utanför handeln.
- Alla avslut handlas till samma kurs – både för köpare och säljare.
- Alla som deltagit vid respektive handelstillfälle får infor-

mation från Nordea om man fått köpa, sälja eller inte kommit med i handelsomgången.

- För avgående medlemmar är det möjligt att sälja emissionsinsatserna fram till sista handelstillfället innan utbetalning, i månadsskiftet juni – juli.
- Om man inte önskar sälja sina emissionsinsatser kommer de att betalas de i månadsskiftet juni – juli till nominellt värde, plus insatsutdelning (ränta), tillsammans med öv-

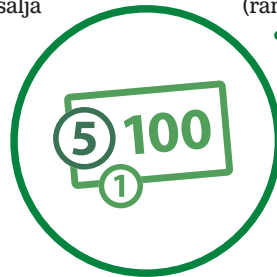
riga tillgodohavanden. Insatsutdelning utgår på såväl inbetalda som emitterade insatser.

2019 var insatsutdelningen (räntan) åtta procent.

- Vid det senaste handelstillfället var kursen 126 procent, det vill säga drygt 25 procent högre än nominellt värde.

Läs gärna mer på hemsidan om kurs-utveckling, handelsdagar samt begrepp och om hur handeln fungerar.

Text: Anna Carlström

Aktuell ekonomisk information

Håll utkik efter ditt årsbesked

Sista veckan i januari får du ditt årsbesked med posten. I årsbeskedet kan du bland annat se din handel med Lantmännen under 2019, din utdelning från Lantmännen för 2018, som du fick i maj 2019 och hur dina inbetalda och emitterade insatser förändrats under året.

Hämta ditt årsbesked digitalt

Du vet väl att du kan hämta både årsbesked och medlemsbesked digitalt på LM² Ekonomi.

Meddela frivillig amortering

Som medlem kan man frivilligt låta mer än hälften av efterlikvid, återbäring och insatsutdelning gå som insatsbetalning. Detta måste då meddelas Lantmännen senast 31 mars. Blankett och mer information om frivillig insatsamortering får du från avdelningen för Ågarrelationer, telefon 010-556 32 20.

Fyllnadsinbetalning före 30 juni

Medlemmar som inte uppfyller grundinsats eller sin beräknade insatsskyldighet kan göra detta genom kontant inbetalning senast 30 juni. Blanketten beställer du från avdelningen för Ågarrelationer som också kan ge dig mer information, telefon 010-556 32 20

Sorter som utvecklas i Lantmännens förädling kommer hädanefter att förses med groddensymbolen i stället för SW-logga.

Produktvarumärket SW avvecklas

Utsäde och frö av hög kvalitet är kärnan i Lantmännens utsädesaffär. Från och med den 31 mars 2020 kommer de därför att marknadsföras under Lantmännens eget varumärke med den gröna grodden i stället för under det gulgröna

varumärket SW.

Under många år har Lantmännen förädlat och sålt utsäde och frö under produktvarumärket SW med sin tillhörande gulgröna logotyp. SW i namnet pekade på fusionen mellan förädlingsföretagen

Svalöf och Weibull 1993.

Förändringen görs eftersom produktvarumärket SW inte längre bedöms tillföra mer än vad Lantmännens eget varumärke gör. Lantmännen är i dag ett starkt varumärke, utsäde och frö tillhör kärn-

verksamheten och ska därför bära Lantmännens gröna grodd. Förändringen innebär också att försäljningskontoret i Lettland samt Lantmännens förädlingsstation i Holland kommer att byta namn till Lantmännen Seed.

Handel med emissionsinsatser

Orderperiod Nr	Antal köp styck	Antal sälj styck	Transaktionspris procent	Omsatt volym styck
2019				
7	14	44	135	5 780 100
8	19	33	135	3 350 137
9	24	122	135	4 594 201
10	32	220	125	5 143 500
11	27	135	125	4 203 048
12	31	156	126	5 595 336

Kommande handelsdagar 2020
20 januari

Kompletterande information, handelsregler och orderblankett för köp/sälj finns på Lantmännens hemsida lantmannen.com/emissionshandel

Kontoöversikt och gällande räntesatser

Lantmännen Lantbruk/ Maskin SE	Aktuella räntesatser 1 oktober 2019
Kundreskontra	
Fakturor, dröjsmålsränta	efter förfallodag 11,80 %
Kundreskontra	
Finansieringstjänst	efter förfallodag 5,55 %
	efter nytt förfallodatum 11,80 %
Avräkningskonto fr o m 5 juni	tillgodo 0,00 %
Avräkningskonto	skuld 1,80 %
Avräkningskonto	spannmålsförskott 1,80 %
Avräkningar, disponibelt	endast medlemmar 0,70 %
Sparmedel	endast medlemmar 0,70 %

Har du frågor om dina konton eller sparmedel? Kontakta cf.ssc.kassatjanst@lantmannen.com

Inbjudan att investera i Lantmännens förlagsandelar

Lantmännen bjuder in sina medlemmar, både nuvarande och avgångna, samt koncernens anställda i Sverige att teckna förlagsandelar. Syftet med emissionen är att öka engagemanget bland medlemmar och anställda samtidigt som man skapar en grund för fortsatt finansiell tillväxt.

FOTO: MÅRTEN SVENSSON

Koncernstyrelsen har diskuterat hur Lantmännen kan fortsätta att utveckla den kooperativa ägarmodellen och skapa förutsättningar för ett ökat engagemang, samtidigt har även frågan om Lantmännens framtida kapitalförsörjning behandlats. Det har gått fem år sedan Lantmännen senast genomförde en emission av förlagsandelar. Dessa förfaller nu i december. Därför menar Lantmännens koncernstyrelse att tidpunkten är lämplig för att återigen erbjuda medlemmar och tillsvidareanställda i koncernens svenska verksamhet möjligheten att teckna sig i en emission. Även avgående medlemmar får möjligheten att på det här sättet fortsätta engagera sig i Lantmännen. Mot bakgrund av detta har koncernstyrelsen för Lantmännen beslutat att genomföra en emission av förlagsandelar om maximalt 250 MSEK.

Syftet

Syftet med emissionen är både ökat engagemang och en möjlig breddning av kapitalbasen för fortsatt finansiell tillväxt i Lantmännens breda affärsportfölj. I jämförelse med exempelvis ett aktiebolag har en ekonomisk förening begränsade möjligheter att få kapitaltillskott. Förlagsandelar är ett instrument specifikt ämnat för ekonomiska föreningar för att åstadkomma detta. Lantmännen har velat utnyttja de möjligheter som lagstiftningen erbjuder att koppla avkastningen på förlagsandelarna till koncernens ekonomiska utveckling. Det har också varit ange-

läget att i första hand rikta erbjudandet till medlemmar för att stärka deras ägarroll och till anställda för att öka intresset för Lantmännen.

– Vi tror att du som investerar kommer att bli ännu mer intresserad av Lantmännen. Vi hoppas att du ska följa våra försäljningssiffror, oavsett om det gäller foder, pasta, traktorer eller wienbröd. Vi hoppas också att du ska följa utvecklingen av vårt ekonomiska resultat och att du ska vara stolt över att äga eller arbeta i ett företag som arbetar med sunda värderingar från jord till bord, skriver Lantmännens ordförande Per Lindahl och Lantmännens koncernchef Per Olof Nyman gemensamt i förordet till den inbjudan till tecknande av förlagsandelar som gick ut i mitten av november.

De betonar samtidigt hur viktigt det är att ha klart för sig att det handlar om en investering i värdepapper, vilket kräver både kunskap och eftertanke. En investering medför alltid både möjligheter och risker:

– Möjligheten är givetvis en potentiellt bra avkastning som är direkt kopplad till resultatet i Lantmännen. Risken är att resultatet inte når de nivåer vi hoppas på, något som kan bero på både råvarupriser, energipriser och efterfrågan på våra produkter.

Teckningstiden för förlagsandelarna pågår till den 18 december. Prospektet i sin helhet finns tillgängligt på Lantmännens hemsida. Där finns också anmälningsblankett och en redovisning av de detaljerade villkoren för teckningen.

Så här gör du...

...för att teckna förlagsandelar

- För att teckna förlagsandelarna behöver du ett VP-konto eller en värdepappersdepå hos valfri svensk förvaltare. Ansökan om VP-konto kan ske hos din bank.

- Medlemmar som väljer att teckna förlagsandelar via sitt företag kommer behöva ha en LEI-kod. Detta måste du göra själv och mer information finns att hitta på internet.

- Fyll i anmälan och skicka den till Nordea: **Nordea Bank Abp, filial i Sverige**
Issuer Services M423
105 71 Stockholm

Blanketten hittar du på lantmannen.se/forlagsandelar. Anmälningssedeln ska vara Nordea tillhanda senast klockan 16.00 den 18 december 2019, vilket är den sista tidpunkten för teckning av förlagsandelarna.

- Observera att endast en anmälan per köpare kommer att beaktas och att anmälan är bindande.

...för att betala förlagsandelarna

- Nordea skickar dig en avräkningsnota omkring den 9 januari 2020.

- Betala förlagsandelarna senast den 23 januari 2020.

- Inga fysiska värdepapper kommer att utfärdas. Förlagsandelarna registreras på ditt VP-konto eller din depå sedan full betalning erlagts.

...för att få utdelning på förlagsandelarna

- Du behöver inte göra något för att erhålla utdelningen. Den sätts in på det avkastningskonto som du knutit till VP-kontot eller depå senast två veckor efter ordinarie föreningsstämma.

Viktig information till investerare

Investeringar i värdepapper är förenade med risktagande och olika faktorer påverkar värdet på Lantmännens förlagsandelar samt möjligheten att handla i dessa. Varje investerare måste, med beaktande av sin egen finansiella situation, bedöma lämpligheten av en investering i förlagsandelar.

Mer information

Prospektet i sin helhet med detaljerade villkor och anvisningar finns tillgängligt på lantmannen.se/forlagsandelar. Har du frågor går det bra att skicka e-post till forlagsandelar@lantmannen.com eller ringa 010-556 00 00.

Vad är förlagsandelar?

Förlagsandelar är en särskild form av kapitalinsats som räknas till den ekonomiska föreningens egna bundna kapital. De är ett mellanting mellan eget och lånat kapital och har enligt lag en löptid på minst fem år.

Skillnaden på emissionsinsatser och förlagsandelar är att emissionsinsatser enbart kan köpas och säljas av föreningens medlemmar, medan förlagsandelarna kan ägas och handlas av vem som helst. Lantmännens förlagsandelar kommer att vara listade på Mangoldlistan.

Förlagsandelarna har begränsad löptid och principerna för utdelning skiljer sig åt mellan

emissionsinsatser och förlagsandelar.

Även avgående medlemmar och medlemmar avgångna 2017 eller senare har rätt att teckna förlagsandelar, men andelarna innebär inte något ägande i föreningen och berättigar heller inte till rösträtt i något av de beslutande organen i Lantmännen ek för.

Förlagsandelarna berättigar till årlig utdelning (gäller den

som är ägare av andelen fem dagar före utdelningen) från och med föreningsstämman 2021. Utdelningen sker senast två veckor efter föreningsstämman. Sista utdelningen sker efter föreningsstämman 2025.

Hur stor utdelningen blir beror både på Lantmännens avkastning på eget kapital och på det allmänna ränteläget.

Utdelningen bestäms utifrån sum-

man av en resultatkomponent, vilken beräknas utifrån Lantmännens avkastning på eget kapital och basräntan som är den genomsnittliga referensräntan för den period utdelningen avser. Referensräntan baseras på Riksbankens reporänta och ändras halvårsvis. Utdelningen på förlagsandelar sker med företräde framför efterlikvid, återbäring och utdelning på insatskapitalet.

Exempel på utdelning vid basränta 1 procent

Avkastning på eget kapital (%)	Resultatkomponent (%)	Aktuell Basränta (%)	Utdelning (%)
<3	0,00	1,00	3,00
3	1,00	1,00	3,00
4	2,00	1,00	3,00
5	3,00	1,00	4,00
6	4,00	1,00	5,00
7	5,00	1,00	6,00
8	5,75	1,00	6,75
9	6,50	1,00	7,50
10	7,25	1,00	8,25
11	8,00	1,00	9,00
12	8,75	1,00	9,75
13	9,50	1,00	10,50
14	10,25	1,00	10,50
≥15	10,50	1,00	10,50

De allmänna villkoren för förlagsandelarna föreskriver en årlig lägsta utdelning om 3 procent och en högsta utdelning om 10,5 procent. Tabellen visar vad utdelningen blir under vissa antaganden om Lantmännens framtida avkastning på eget kapital med en basränta på 1 procent.

Exempel på tidigare utdelning

	Avkastning på eget kapital	Resultatkomponent	Basränta	Utdelning
2015	8,90 %	6,50 %	0,00 %	6,50 %
2016	9,60 %	7,25 %	0,00 %	7,25 %
2017	9,00 %	6,50 %	-0,50 %*	6,00 %
2018	7,60 %	5,75 %	-0,50 %*	5,25 %

Så här har de senaste fyra årens utdelningar på förlagsandelar sett utfallit, utifrån de referensräntor som varit och med den avkastning som Lantmännen presterat. Historisk avkastning är ingen garanti för framtida avkastning.

*Vid negativ beräknad referensränta ska basräntan för nya förlagsandelar vara noll procent.

Vem kan teckna förlagsandelar?

Ett antal grupper har rätt att teckna förlagsandelar i Lantmännen. Erbjudandet riktar sig bland annat till:

- Medlemmar i Lantmännen och medlemmar i de lokalföreningar som är anslutna till Lantmännen

- Närtstående till medlemmar i Lantmännen
- Avgående medlemmar och personer som avgått som medlemmar år 2017 eller senare
- Tillsvidareanställda i koncernen i Sverige
- Innehavare av förlagsandelar från emissionen 2014

Korta fakta om erbjudandet

Hur mycket kan man teckna?

Teckningen måste ske i poster om 10 000 kr och minst en andel måste tecknas. Däremot får du teckna dig för valfritt antal andelar i multipler om 10 000 kr. I princip får du teckna hur mycket andelar du vill inom ramen för den maximala emissionsvolymen 250 MSEK. Vid överteckning prioriteras i första hand att medlemmar och anställda i

koncernen får möjlighet att teckna. Lantmännens styrelse avgör den slutliga tilldelningen. Observera att anmälan är bindande.

När tilldelningen av förlagsandelar är fastställd skickas avräkningsnotor per post till dem som fått tilldelning. Det beräknas ske omkring den 9 januari. Andelarna ska vara betalda senast den 23 januari.

Hur beräknas utdelningen?

Utdelningen baseras dels på Riksbankens referensränta, dels på Lantmännens avkastning på eget kapital. Går det bra för Lantmännen kan utdelningen bli större än bankräntan.

De allmänna villkoren föreskriver en årlig lägsta utdelning om tre procent på nominellt belopp och en högsta utdelning på 10,5 procent. Ytterst är dock storleken på utdelningen en

fråga om Lantmännens ekonomiska utveckling. Om Lantmännen saknar tillräckligt med fritt eget kapital för full utdelning ett visst år skjuts utdelningen upp till nästa år då föreningsstämman får ta ställning till om utdelning kan göras.

Utdelningen äger rum en gång per år under förlagsandelen löptid, det vill säga fem gånger, fram till år 2025.

Kan förlagsandelarna säljas och köpas?

Ja, förlagsandelarna är fritt överlåtbara och kommer att vara listade på Mangoldlistan. Det finns dock ingen garanti för att det kommer att finnas både köpare och säljare av förlagsandelarna. På lantmannen.se/ förlagsandelar finns mer information om hur handeln går till. Andelarna är ett finansiellt

instrument och utdelning och avyttring utlöser skattekonsekvenser.

När betalas förlagsandelen tillbaka?

Nominellt belopp på förlagsandelen betalas tillbaka den 15 januari 2025. Full återbetalning förutsätter tillräckligt mycket eget kapital i föreningen.

Felicia Eriksson på LM² supporten svarar på frågor kring finansiell spannmålshandel.

Finansiell handel

– ett smidigt verktyg

Är du nyfiken på finansiell spannmålshandel? På LM² finns mer information. Behöver du mer hjälp finns dessutom LM²-supporten nära till hands.

– Även om finansiell handel kan verka spekulativt och komplicerat vid en första anblick så är det smidigt, enkelt och spännande när man väl satt sig in i det.

Det menar Mikael Jeppson, chef för spannmålsensheten på Lantmännen.

Du som har ett kundnummer i LM² behöver genomgå en onlinekurs som avslutas med ett prov för att bli registrerad för finansiell spannmålshandel. Felicia Eriksson som arbetar på LM² supporten berättar hur du går till väga:

– Antingen ber du din säljare på Lantmännen att registrera dig till onlinekursen eller så skickar du ett mail till mig och mina kollegor här på supporten där du begär att få gå onlinekursen. När vi registrerat dig kommer ett mail med en länk till en digital utbildning som du ska göra. När du genomfört utbildningen så får du göra ett prov för att bevisa att du tagit till dig kunskaperna. Då vet både du och vi att du har alla möjligheter att lyckas.

Du behöver meddela ditt fullständiga namn, mailadress och ditt kundnummer när du beställer kursen. Tänk på att finansiell spannmålshandel är ett av flera verktyg du använder i din spannmålsförsäljning.

Text och bild:

Camilla Calmsund

Maila LM²-supporten: Lm2support@lantmannen.com

Nya suggfoder tar tillvara ny forskning

Kraven är stora på dagens sugga. Hon ska föda och sköta många friska grisar, mjölka bra för att ge en hög kulltillväxt utan att själv tappa i hull och sedan snabbt bli dräktig igen. Lantmännen lanserar ett helt nytt sortiment av suggfoder baserat på den senaste kunskapen.

Det kommer hela tiden nya forskningsrön om den optimala fodersammansättningen på grisfoder. Lantmännen samarbetar med den nederländska forskningsanläggningen Schothorst Feed Research för att effektivt kunna ta vara på all ny kunskap på området. Omega suggfoder är ett gott exempel. Fodren bygger bland annat på den senaste forskningen om behovet av aminosyror i suggans olika faser.

Sonja Plus är till för den digivande suggan. Det är ett smakligt, energi- och

aminosyrarikt foder med syratillsats, enligt Lantmännens omega 3-koncept och en fibernivå som passar under laktationen. Även Selma är ett digivande foder i högsta divisionen, men har inte med riktigt alla råvaror som ingår i Sonja Plus. För den som vill ha ett något enklare foder till de digivande suggorna eller vill ha ett foder som passar även till dräktiga suggor finns även basfodret Siri.

Färdigfoder till dräktiga suggor

Det optimala fodret till dräktiga suggor är annorlunda än ett modernt digivan-

defoder. Därför är det viktigt att använda sig av minst två foder till suggor.

I Omegasortimentet finns två fiberrika dräktighetsfoder. Diana är ett premiumfoder med Omega 3. Dolly är ett något enklare foder till sinsuggan, men är i många fall ett prisvärt alternativ.

Övergångsfoder

Dagarna kring grisning är en känslig tid för suggan och varken det fiberrika dräktighetsfodret eller det mer koncentrerade digivningsfodret är idealiskt under denna tid. Lantmännen lanserar därför övergångsfodret Via som är lämpligt att ge suggorna från att de kommer in i BB-avdelningen, vilket typiskt sker fem dagar före beräknad

grisning. Byte till digivningsfoder sker ett par dagar efter att alla suggor grisat.

Med Lantmännens breda sortiment av Omega X suggkoncentrat kan man med gårdens egna råvaror göra foder till såväl digivande som dräktiga suggor.

Flexibla suggpremixer

För den som blandar foder hemma på gården och dessutom har tillgång till proteinfodermedel finns OmegaMix, ett sortiment av premixer som passar olika råvarukombinationer.

Saga är samlingsnamnet Lantmännens foder till gyltor. Den som vill ha ett enhetsfoder till både digivande och dräktiga suggor så kan välja Saga som ett alternativ till Siri.

Kom igång med Interaktiva Odla

I många år har Lantmännen givit ut boken Odla, växtodlaren's guide till god tillväxt. Denna bok har uppdaterats varje år med råd, nyheter, kompetens och välutvecklade odlingsstrategier.

I år har en digital version publicerats som ett steg i Lantmännens digitaliseringsstrategi. Den digitala versionen innehåller samma information som den tryckta, men kan också uppdateras

under året. Det digitala formatet tillåter också en enklare användning av de ibland mycket omfattande tryckta tabellerna. 2019 utvecklades Blandningstabellerna till en mycket användarvänlig digital lösning där du med några knapptryckningar får tydliga

svar på vilka medel du kan blanda.

Inför Odla 2020 kommer alla bokens ogrästabeller att förenklas på samma vis och därefter kommer både insekts- och svamptabellerna att förenklas likadant.

Text: Camilla Calmsund

Gör så här för att få Odla i telefonen:

Skanna QR-koden med din telefon och landa direkt på odla.lantmannenlantbruk.se. Spara bokmärket på din hemskärm. (se bild 1-2) Sedan kan du alltid bara klicka på grodden på din hemskärm och komma rakt in till Odla! (bild 3)

1

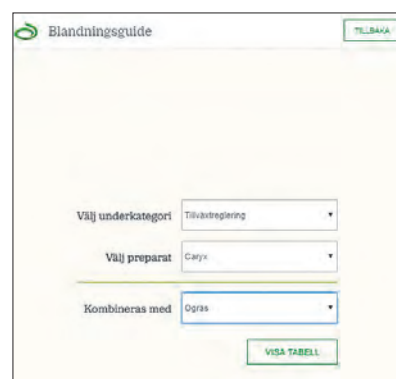
2

3

När du är här så passa på att läs sidorna om grödorna du har i backen just nu, vilka råd, tips och strategier finns i vår odlingsbibel om just dem? Sedan bör du leta upp blandningstabellerna och välja en kategori, till exempel oljevaxter:

Så skriver du in vilka medel du vill kombinera.

Tryck sedan visa tabell och du får upp ett mycket överskådligt svar:

Naturligtvis hittar du Interaktiva Odla även på din vanliga datorskärm inte bara på mobilen.

Odla.lantmannenlantbruk.se

Alfa ska ge en bra start i livet

Ett bra smågrisfoder redan från start är en förutsättning för ett friskt liv för den lilla grisen. I år har Lantmännen satsat på ett helt nytt smågrissortiment, Alfa, som ska följa kulturen under hela uppväxten.

Alfasortimentet är framtaget enligt de senaste internationella rönerna i samarbete med den nederländska forskningsanläggningen Schothorst Feed Research. Genom att använda rena aminosyror hålls proteinhalten låg i fodren och olika antioxidanter motverkar konsekvenserna av stress. Utmaningarna uppstår efterhand som den lilla grisen växer till och Lantmännens foderrådgivare föreslår därför ett foderprogram med tre eller fyra olika faser. Det nya sortimentet är därför uppdelat i foder för alla utvecklingsfaser.

Prestartar

Smågrisen ska lära sig äta torrfoder redan när den går hos suggan för att avvänjningen ska bli så bekymmersfri

som möjligt. Premiär är en prestart som består av de finaste råvarorna och är extra smakligt så att smågrisarna lockas börja äta det tidigt i livet.

Avvänningsfoder

Gottfrid heter avvänningsfodret som uppdaterats med ny kunskap om hur smågrisen bäst håller sig frisk under avvänjningen.

Tillväxtfoder

Kurant heter det snabbaste tillväxtfodret som gör övergången lättare för den lilla grisen, fylld av energirika och lätt smältbara råvaror. Rappid är ett lite snabbare tillväxtfoder med högt aminosyrainnehåll, som ger smågrisarna den bästa förutsättningen att växa till snabbt. Pirat är en lite enklare variant. Om man inte vill maximera tillväxten och har en bra miljö så kan det vara ekonomiskt intressant att använda Pirat.

Enhetsfoder

Ibland finns inte förutsättningarna att utfodra smågrisarna med flera olika foder då fungerar Smidig bra som

foderval från den första levnadsveckan fram till att grisen lämnar tillväxtstallet.

Zinkfritt

Från juni 2022 förbjuds användningen av zinkoxid i högdos till smågrisar. Lantmännen har därför redan nu tagit fram två nya konceptfoder utan zink: Radikal och WinWean. Båda koncepten kommer att anpassas i takt med nya forskningsrön. Med Radikal återintroduceras dessutom SPC-flakes med protein AF som ingrediens för att ge så friska grisar som möjligt.

Heldag om smarta foder

"Smarta foder ger försprång" var rubriken för en heldag för branschfolk och lantbrukare som Lantmännens foderutveckling anordnade den 22 oktober. Temat för dagen var de senaste rönerna kring proteinutfodring av högpresterande mjölkkor som håller sig friska och klimatsmarta.

Under dagen deltog förutom Lantmännens egen produktutvecklare Cecilia Lindahl även professor Juan J Loor från University of Illinois och Dr Angela Schröder från Kemin Industries i Belgien.

Juan Loor pratade om vikten av att balansera inte bara aminosyraprofilen utan hela foderstaten till högpresterande mjölkkor. Under andra passet tog Juan upp hur viktigt det är att utfodra "transitionskorna" rätt, det vill säga kornas tre sista veckor före kalvning och de första tre veckorna efter kalvning. Rätt utfodring behövs för att få friska, högavkastande och hållbara kor. Angela Schröder visade på olika försök gjorda ute i Europa där aminosyraoptimering varit i fokus under en lång tid. Cecilia Lindahl avslutade dagen med hur Lantmännen använder den kunskap som finns runt om i världen för att designa Smarta foder under svenska förhållanden. En välbesökt och mycket uppskattad dag som gav mersmak.

Text: Kajsa Öhman

Husqvarna
Motorsåg 445 II
e-series 13" X-CUT
3352:-
Rek. ca-pris: 4800:-

Husqvarna
Motorsåg 560 XP G
(38cm = 15")
5668:-
Rek. ca-pris: 8400:-

BÄST I TEST

Genzo
Värmeväst Arctic
6000mAh Unisex
1196:-

Husqvarna
Batteridrivna Rösågar
535IFR utan batteri
och laddare
4799:-
Rek. ca-pris: 5192:-

Genzo
Värmeväst Arctic
Urban/Blaze
1276:-

SE WWW.HYLTE-LANTMAN.COM FÖR FLER PRODUKTER!

Genzo
Huggarkänga Elite
1596:-
Ord. pris: 1996:-
NYHET

Huggarpaket med stövlar mm
Innehåller: Stövlar, byxor, första förband, fällkil och komplett skyddshjälm.
1599:-
Rek. ca-pris: 2519:-

STIHL
Rösåg FS 460 C-EMK
6151:-
Rek. ca-pris: 7992:-

Viłtskyddspaket med ryggspruta
4796:-
Rek. ca-pris: 5424:-

Hylte
JAKT & LANTMAN

0345-400 00
www.hylte-lantman.com
Hantverksgatan 15, 314 34 HYLTEBRUK

Alla priser är exklusive moms. Vi reserverar oss för tryckfel, slutförsäljning och eventuella prisjusteringar. Gäller så långt lagret räcker. Eventuell fraktkostnad tillkommer. Se resten av vårt breda sortiment på www.hylte-lantman.com.

Ambassadörerna på banan

Lantmännens första ambassadörsprogram har rullat igång. 41 ambassadörer har utsetts bland alla sökande och har under november varit med på sina första möten.

Lantmännens ambassadörsprogram är ett utbildningsprogram som organiseras av Ågarrelationer. Det ska ge deltagarna ett ökat engagemang och en större kunskap om Lantmännen som affärspartner och om ägandet av föreningen.

Deltagarna kommer vara med och ge inspel på hur Lantmännen på bästa sätt kan möta behov och förväntningar hos morgondagens medlemmar.

Ambassadörerna kommer att träffas

vid tre tillfällen med start nu i höst och avslutning i maj 2020. Vid dessa möten får deltagarna lära sig mer och diskutera ämnen som Lantmännen som affärspartner, Lantmännens olika verksamhetsområden, ägande, medlemsdemokrati, utdelning och kapitalfrågor. De får också möjlighet att fördjupa sig i Lantmännenmodellen och i något av Lantmännens verksamhetsområden. Programmet innefattar grupparbeten, tid för diskussioner och inspirerande möten med kolleger i branschen.

Här är de som kommit med i den första omgången av ambassadörer i Lantmännen:

Håkan Andersson, Skurup, Mikael Jönsson, Ystad, Anders Dalsjö, Anderslöv, Nils Hansson, Klippan, Oscar Svensson, Båstad, Karin Dahlqvist, Fågelmara, John Åkesson, Ronneby, Magnus Pettersson, Vessigebro, Peter Andersson, Frillesås, Carl Fredrik Albinsson, Boaryd, Matilda Berg, Moheda, Martin Aspärnas, Aspenås, Oscar Ljungar, Kalmar, Axel Willman, Vaggeryd, Cecilia Evenholm Roos, Bodafors, Andreas Niklasson, Granneby, Fredrik Torstensson, Mellerud, Anders Nilsson, Falköping, David Johansson, Tidaholm, Odd Runfeldt, Romakloster, Simon Vestberg, Burgsvik, Adam Svensson, Odensvi, Frida Hannell, Vikbolandet, Emil Eriksson, Linghem, Johan Ericson, Broby, Ebba Lindahl, Katrineholm, Louise Gårdenborg, Heby, Fredrik Jansson, Järlåsa, Henrik Karlsson, Kil, Mats Larsson Vretstorp, ARvdi Eriksson, Borlänge, Johan Vidén, Arboga, Madeleine Eriksson, Bergsjö, Mikaela Hedberg, Njurunda, Emil Frölander, Kornsjö, Kevin Forsberg, Ålandsbro, Anton Moberg, Krokomb, Josefin Svensson, Bjurholm, Stina Grundström, Robertsfors och William Kohkoinen

Ambassadörer i norr diskuterade Lantmännen

En inblick i hur Lantmännenkoncernen är uppbyggd i allmänhet och lantbruksdivisionen i synnerhet. Det fick Lantmännens nyutnämnda ambassadörer under sin allra första träff. Den nordliga ambassadörsgruppen träffades i Sundsvall i mitten av november för en första dag i Lantmännens tecken.

Under andra halvan av november har alla fyra ambassadörsgrupperna haft sina första träffar. Med på träffarna har representanter för Ågarrelationer, Lantmännen Lantbruk och Lantmännen Maskin varit för att informera mera om hur verksamheten fungerar. Dessutom har de nyblivna ambassadörerna fått möjlighet att berätta om sin syn på Lantmännen.

Den nordliga gruppen ägnade mycket tid åt frågor och funderingar i samband med dragningarna och under andra halvan av träffen fick de sedan diskutera vidare i mindre grupper, med tre frågor att utgå från:

1) Hur kan Lantmännen bli den bästa affärspartner?

2) Hur kan Lantmännen stötta dig som ung lantbrukare?

3) Vad får dig att komma på ett av Lantmännens möten?

Diskussionen kring första frågan kretsade mycket kring närbarhet och rådgivning, att LM2 är en stor konkurrensfördel – men också en nackdel eftersom man ser priserna på olika varor och sedan går vidare till konkurrenterna och förhandlar fram ett lägre pris. Diskussionen fortsatte in i andra frågan, där deltagarna tyckte att möjlighet till råd genom personliga kontakter är viktigare än webbaserade beställningsverktyg för den som är ny.

Den tredje frågan kom att handla mycket om hur roligt det är att gå på fältvandringar, att en gofika aldrig är fel och vikten av att få chans att komma till tals genom att mötena sker i mindre grupper.

Nästa träff blir för den nordliga gruppens del i januari och då kommer temat att vara medlemsekonomi.

Text och bild: Helena Holmkrantz

Grön tråd på distriktsstyrelsekonferensen

Hållbarhet och framtid löper som en grön tråd genom Lantmännens verksamheter just nu, och det var naturligtvis även temat vid årets distriktsstyrelsekonferens. Till konferensen bjuds förtroendevalda i distriktsstyrelser in tillsammans med koncernstyrelse och valberedning för att fördjupa sig i aktuella frågor inom lantbruket och inom Lantmännen.

Som grund för hela programmet låg Lantmännen nyligen släppta rapport "Framtidens jordbruk – vägen mot ett klimatneutralt jordbruk till 2050". Vem kunde då vara mer lämplig som moderator för dagen än Claes Johansson, Lantmännens hållbarhetschef? Som inledning av programmet gästades konferensen av Johan Kuylenstierna, miljöprofil med engagemang i Klimatpolitiska Rådet, som höll en intressant klimatspaning. Tvärgrupp 3F presenterade sig och sitt arbete med rapporten (3F står för Future Fit Far-

ming). Uppdraget för gruppen har varit att bidra med kunskapssparring, att ge ett omvärldsperspektiv på projektets fokus, samt tipsa om relaterade initiativ och ge input till prioriteringar i rapporten.

Presentationen fortsatte med diskussion runt borden. Här diskuterades bland annat:

Hur ser du på klimatutmaningar globalt och lokalt i ditt område – på din gård?

Vad är lantbrukssektorns och Lantmännens största utmaningar i klimatfrågan?

Eftermiddagen ägnades åt havre – hur arbetar Lantmännen med växtförädling, hur ser havremarknaden ut och varför är havre så nyttigt?

Under kvällens middag bjöds det på en spännande musikresa från norr till söder, där distrikten själva stod för underhållning från respektive landsända.

Konferensens andra dag ägnades åt ett marknadssvep över lantbruks- och

**Tema:
Hållbarhet
och framtid**

Årets distriktsstyrelsekonferens ägde rum 28-29 november.

BILD: KATJA IHRSENA

maskinfrågor, nytt program för förlagsandelar samt en del andra interna punkter. Jenny Andrén informerade om det pågående ambassadörsprogrammet och därefter samlades ungdomsansvariga i varje distrikt för en workshop om hur ungdomsaktiviteterna kan utvecklas i distrikten, där bra

exempel på arbetssätt och aktiviteter lyftes fram.

Som avslutning på konferensen fick deltagarna lyssna på en framtidsspaning om trender inom livsmedelssektorn av Malin Eriksson, Cerealia.

Text: Cathrine Hannell

Lantmännen på hugget i Rapsmästaren 2020

Fyra av 40 deltagande lag i höstrapsävlingen "Rapsmästaren 2020" är från Lantmännen. För att vinna måste man bärga största skörden i råfett, utan att behöva ta hänsyn till kostnaden för insatserna. Tävligen är internationellt uppmärksammat och ett sätt att vara delaktig i utvecklingen av denna viktiga gröda för svenskt lantbruk.

Odlingstävlingar är sedan många år ett återkommande inslag i svensk växtodling. Det tävlas i vall, höstvet, maltkorn och mycket annat. För fyra år sedan korades Gunnar Henningsson som mästare i att odla höstraps och nu fyra år senare är det dags igen. Tävligen heter "Rapsmästaren 2020" och går ut på att försöka nå största möjliga råfettsskörd i höstraps.

Arrangör är Södra Sveriges Frö- och Oljeväxtodlare med Ebbe Persson, Egonsborg, som värd för tävlingsfältet. Gården ligger ett stenkast norr om Trelleborg på myllig Söderslättjord i ett klassiskt höstrapsområde med anor från höstrapsens introduktion i Sverige efter andra världskriget.

Tävlingen har stort intresse i Sverige och utomlands. Av de 40 lagen hittar vi lag från Finland, Danmark, Tyskland, Polen, Storbritannien och Tjeckien. Lantmännen är på hugget och går in med fyra lag från olika delar av landet. Sådden skedde den 21 augusti.

Premiär för Team Väst

Tobias Hallström är lagledare för Lantmännen Team Väst.

– Vi är ett härligt gäng här som inte har deltagit i någon odlingstävling tidigare och vi är mycket nöjda så här långt, berättar Tobias entusiastiskt.

Det är en bit ner från Skaraborg till Skåne och som Tobias uttrycker det: det är som att spela på bortaplan där man inte riktigt är van vid betingelserna – vid klimatet och jordarna. I mitten av september tog han med drönaren och fotograferade tävlingsrutor. Efter en bildanalys kunde man konstatera att bara halva beståndet kommit upp.

– Då la vi upp en strategi med att gynna de små plantorna på väg upp samtidigt som vi försökte hålla igen de stora med tillväxtreglering.

Man körde med Nitrabor och har även gett en giva Kalimagnesia efter att ha fördjupat sig i betydelsen av magnesium i raps. Sorten är SY Florian med 37 frön per kvadratmeter.

Team Syd

Med Rapsmästaren 2020 är Lantmännen Team Syd inne på sin fjärde lantbrukstävling.

– Jag hatar att förlora, men oavsett

resultat så utvärderar jag och reflekterar mycket över varför det gått som det har gjort. Man lär sig hela tiden, berättar Erik Persson, som tillsammans med Mikael Nilsson utgör Lantmännen Team Syd.

Deras strategi är att insatserna ska vara överförbara till praktisk odling som kan anammas framöver. Man ska inte bara pytsa i en himla massa grejer så att man till sist inte vet vilken effekt respektive insats har menar de.

Sådden skedde med SY Florian, 39 frön per kvadratmeter. Sortvalet skedde utifrån områdets kända tryck av Verticillium som SY Florian har förhållandevis bra motståndskraft mot. Utsädesmängden kunde varit lite högre, men Erik och Mikael menar att man fick en förhållandevis bra uppkomst.

Höstens åtgärder är avklarade men snart är det dags för andra halvlek av rapsmästarmatchen.

– Vi ser mycket fram emot våren. Jag har strategier att plocka fram både för en mycket kraftig raps och för klen raps. Och det är strategier som inte är allmänt använda utan våra egna, så det ska bli mycket spännande att få använda sig av någon av dem, avslutar Erik.

Team Svea satsar offensivt

Niclas Eserup och Andreas Öhrman utgör Lantmännen Team Svea. De är verksamma i Mälardalsområdet där höstrapsodlingen ökar, men ofta bedrivs relativt försiktigt.

– Vi vill visa att man kan köra betydligt mer offensivt med växtnäring och andra insatser. Det är jättekul att testa våra strategier med en och annan twist, så som vi vill bedriva höstrapsodling, berättar Niclas.

Man satsade på SY Florian, 33 frön per kvadratmeter. Sorten har tidig blomning och bra stjälkstyrka samt inbyggd drösfasthet. Det är en medvetet låg utsädesmängd men etableringen blev inte riktigt som man hade tänkt på grund av utfallet av sådden.

Övriga insatser är rejält med fosfor och kalium för att säkra övervintringen samt tillväxtreglering som man har goda erfarenheter av i Mälardalen. Man går även all in med mikronäring som man tror har sin givna plats i höstrapsodling även den i Mälardalen.

Och satsningen går det inte att ta miste på:

– Vill vinna! Hade det varit ekonomi

Erik Persson och Mikael Nilsson i Lantmännen Team Syd den 3 oktober vid fältvandring i tävlingsfältet.

” Vill vinna! Hade det varit ekonomi så hade vi kört annorlunda men nu satsar vi verkligen offensivt, inte minst på växtnäring.

Niclas Eserup, Team Svea

så hade vi kört annorlunda men nu satsar vi verkligen offensivt, inte minst på växtnäring.

VäxtRåd och Växtline

– Det blev en tuff start för tävlingen med torrt väder och extremt ojämn uppkomst med väldigt dålig tillväxt i september. Så det var omöjligt att köra vår planerade ogrässtrategi med Belkar eftersom det fanns allt från hjärtblad till fyra örtblad.

Det konstaterar Camilla Persson i lag VäxtRåd och Växtline. Verksam i Skåne har hon nära att åka in om tävlingsfältet och det brukar hon göra en gång i veckan om det är möjligt, innan man i laget pratar sig samman om veckans insatser.

Om tillväxten var svag i september så var den desto bättre i oktober med bra med regn, sol och värme vilket gjorde att det växte mycket bättre än förväntat. Ogrästrycket på fältet är ganska lågt så den planerade tidiga ogräsbekämpningen sköts upp.

– Vi väntar nu in svalare väder, under 10 grader, och kör Kerb mot våtarv och den spillsäd som är kvar, berättar Camilla.

Desto större är fokus på växtnäring och då speciellt på mikronäring:

– Vi har den klassiska Liebig-tunnan för ögonen, att alla växtnäringsämnen ska vara med – inget får vara begränsande. Det får inte vara så att ett enskilt litet ämne gör att vi inte når upp i rapsens fulla potential, betonar Camilla.

Bakgrunden är bland annat fältets höga pH som kan göra vissa ämnen svårtillgängliga samtidigt som bor behövs för övervintring, samt fosfor för rottillväxt. Vad gäller sort så valde man liksom övriga Lantmännenlag SY Florian. Den övergripande strategin, enligt Camilla, är givetvis att vara på hugget, men samtidigt att odlingsmodellen ska gå att upprepa hos odlarna.

Text & Foto: Hans Jonsson, Cumulus Information

Museiföreningen arbetar för att i stort sett alla traktorer ska hållas i körbart skick. De får komma ut och röra på sig i samband med den årliga traktorparaden i slutet av september.

Här hålls gamla tider i gott skick

Lennart Andersson målar om en soffa som ska stå utanför museet för besökare med trötta ben.

På Valla gård i Gamla Linköping finns en liten del av Lantmännens välförgrenade rötter. Första grunden till Odalmannens Lantbruksmuseum lades redan på 80-talet av bland annat Göta Lantmän i Norrköping. Sedan dess har mycket hänt och museet har flyttat söderut, men de gamla traktorerna rullar fortfarande på Odalmannens Lantbruksmuseum.

När Grodden kommer på besök en solig tisdagsmorgon i början av sommaren är det fullt av överallklädda herrar runt det långa kaffebordet på museet. Det är fixardag, som alltid på tisdagar, och när kaffet är uppdruckat blir det febril aktivitet. En motor är under renoivering, en traktor ska tvättas och put-sas, en parkbänk för besökarna ska målas och i traktorutställningen ska ett antal fordon flyttas om för att utställningen ska bli mer överskådlig.

– Det brukar komma runt 15-20 per-

soner varje tisdag, man kommer om man har lust. En del har speciella projekt att fortsätta på, andra hugger i där det behövs, berättar Gösta Milan, som är ordförande i den ideella föreningen Odalmannens museum.

Startades av Göta Lantmän

Museet är i dag en del av Gamla Linköping, men när det startade på 80-talet var det på Marieborgs gård i Norrköping. Området ägdes av Göta Lantmän på gården fanns ett antal gamla byggnader som passade bra till museiverksamhet. Museet byggde på en samling

föremål från expeditionsföreståndaren Curt Söderberg på dåvarande Trava (som senare blev Odal Maskin).

1993 sålde Odal Maskin marken till kommunen som planerade ett nytt köpcentrum på platsen. Hela den stora samlingen blev hemlös. Norrköpings kommun ville inte ta över museet, men när frågan gick vidare till Linköpings kommun fick man napp. Hela samlingen och dessutom de två byggnaderna som inrymde den monterades ner och skickades söderut till Valla gård. Först den 18 juni 1995 kunde Odals dåvarande ordförande Nils Orrenius högtidligen överlämna museet i samband med nyinviingen.

Ideellt arbete

Sedan dess är museet en del i Gamla Linköping. Byggnaderna och större delen av samlingen ägs av Gamla Linköping, men för skötsel och underhåll står den ideella föreningen Odalmannens museum. De två byggnaderna är öppna för allmänheten från midsommar till mitten av augusti, men besökande grupper är välkomna att boka in

sig när som helst på året. I den ena av byggnaderna står traktorer från olika tider i fokus, men här finns även utrymme för gamla jordbruksredskap och rentav ett gammalt kontor från Odaltiden med räknemaskiner, liggare och noteringar från den tidens Lantmännenverksamhet. I den andra byggnaden finns ännu fler redskap och dessutom ett utrymme för specialutställningar där man kan knyta ihop dåtidens lantbruk med dagens.

– Vi vill förnya vissa delar av museet och göra det lite mer spännande för våra besökare. De flesta har ju ingen aning om vad de olika redskapen användes till och vad de motsvarar i dag, förklarar Gösta.

Förutom utställningarna är museet med i många av de specialarrangemang som äger rum i Gamla Linköping. Den 29 september var det till exempel dags för den årliga traktorparaden i samband med den stora skördefesten. Nästan alla traktorer hålls i körbart skick och under traktorparaden får de rulla ut i friska luften.

Text och bild: Helena Holmkrantz

Läs mer på www.odalmannensmuseum.com

Bamsetraktorn tvättas ren och fin för visningen. Från vänster Gösta Milan, PerArne Andersson och Karl-Einar Johansson, som håller i spolslangen.

Museiföreningens ordförande Gösta Milan bläddrar i en klippbok från det gamla Lantmännenkontoret i Norrköping. Hela inredningen fick flytta med museet till Linköping.

Ascra[®]
Xpro

”Om du valde att behandla med Ascra Xpro mot svampsjukdomar i dina spannmålgrödor i år så kan du känna dig nöjd. Produkten har återigen visat sin styrka i praktiken.” *Marcus Pedersen, Bayer*

Läs mer på cropscience.bayer.se

Kontakta din rådgivare eller besök www.cropscience.bayer.se om du vill veta mer. Medlem i Svenskt Växtskydd. Använd växtskyddsmedel med försiktighet. Läs alltid etikett och produktinformation före användning. Observera alla varningsfraser och symboler.

Pollinerande insekter behövs för att klöver ska kunna bilda frö. Men för tetraploid rödklöver tycks det inte duga med vilken humla som helst. Hypotesen är att det för en riktigt bra fröskörd måste finnas tillräckligt många humlor med lång tunga. En forskningsgrupp på Lantmännen i Svalöv och SLU i Alnarp undersöker detta i ett gemensamt forskningsprojekt som ska mynna ut i handfasta råd till fröodlare.

Inte vilken humla so

Under tre år ska forskningsgruppen ta reda på mer om humlornas betydelse för en bra fröskörd av rödklöver. Utmaningen

är att få en jämn och bra produktion av frö från sen tetraploid rödklöver i Skåne. Den tetraploida rödklövern har betydligt större produktion av grönmassa än den vanliga diploida rödklövern och är därför mycket intressant för vallodlare runtom i landet. Den är dessutom mer resistent mot sjukdomar som klöverröta jämfört med sin diploida variant. Den tetraploida rödklövern är viktig för vallodlingen, både konventionell och ekologisk, i hela landet, men fröet produceras framför allt i Sydsverige.

– Vi behöver producera en stor del av fröet i södra Sverige, men det har visat sig svårt att få bra avkastning, i synnerhet av de sena, tetraploida sorterna.

En geografisk fråga

Linda Öhlund, som är växtförädlare i Svalöv, har tidigare arbetat vid Lantmännens norrländska förädlingsstation i Lännäs och har undersökt många klöverfält i sitt arbete. I Norrland ger den tetraploida rödklövern bra med frö, så frågan är varför det inte går att få en stabil fröproduktion i söder. Linda och hennes kollega Lucy Seeger, som är vallförädlare och från i år huvudansvarig i projektet, tog kontakt med SLU Alnarp. Tillsammans med SLU-forskarna Mattias Larsson och Åsa Lankinen utformade de ett forskningsprojekt med mål att ta reda på hur det kommer sig att samma klöversorter som är högpresterande i norr inte ger särskilt mycket frö i söder.

Varför vill man över huvud taget odla klöverfrö i Skåne, frö som sedan i hög grad säljs till norra Sveriges vallodlingar?

– I norr är vall den dominerande grödan och det är därför svårt att hitta lämpliga platser för fröodling. I södra Sverige är det längre mellan vallodlingarna och därför riskerar man inte att det uppstår oönskade korsningar med andra sorter. Det tillsammans med klimatomständiga fördelar och längre odlings-säsongs gör att de flesta fröodlingarna läggs ut i södra Sverige, förklarar Linda.

När projektet ritades upp började gruppen fundera över de möjliga skälen till den lägre fröproduktionen.

Lucy Seeger (t v) och Linda Öhlund (t h) är båda förädlare i Svalöv och engagerade i projektet där humlornas förhållande till den tetraploida rödklövern undersöks.

Frösättningen påverkas av odlingsteknik och beror även på vilken sort man använder. Men fokus i denna studie är de viktiga ekosystemtjänsterna (de tjänster som naturens ekosystem ger oss människor) och växternas samspel med pollinatörerna – humlorna.

Färre pollinatörer

Det finns en lång rad olika humlearter i Sverige, men generellt har antalet och diversiteten av pollinatörer minskat i

landet de senaste årtiondena. Rödklöver är som de många andra växter beroende av att insekter kommer på besök. Det vi i vardagligt tal kallar klöverblomma är egentligen en "boll", ett blomhuvud, fyllt av massor med blommor. Den enskilda klöverblomman är alltid långsmal och trattformad, men i den tetraploida klövern är blomhuvudet större och den enskilda blomman är också betydligt längre. Många humlearter har för kort tunga för att effektivt

kunna nå ner i den smala blompipen. En del humlor löser problemet med att de inte når ner i kalken genom att bita hål i botten av blomman och "tjuva" nektar underifrån. Bra för humlan, men dåligt för frösättningen. Den långtungade klöverhumlan som är specialiserad på rödklöver har tidigare varit ganska vanlig i södra Sverige, men under de senaste årens förändringar i landskapet har den försvunnit från det skånska landskapet, medan den fortfarande är

m helst...

De flesta pollinatörer verkade föredra diploida sorter där nektarn var lättare att komma åt, utom de mer sällsynta långtungade humlorna som lika gärna sökte sig till triploida sorter som till diploida.

venteringar av vilka pollinatörer som fanns i odlingarna, både bin och humlor, försöker man få klarhet i om det beror på att det saknas långtungade arter. Men gruppen har också undersökt blomningsfrekvensen – alltså hur många blommor det finns på en viss ytenhet, eftersom det är en egenskap som påverkar frösättningen. När blommorna mognat har de samlats in och tröskats, frömängden mätts. Med hjälp av en rad assistenter ute i fält inventerades blommorna, blomhuvudena märktes och fältassistenter hade till uppgift att notera vilka arter som besökte de olika plantorna.

Korta tungor och långa

Andra delen av projektet startade 2018 och är tekniskt sätt betydligt svårare. I denna del undersöker forskarna hur de korttungade, vanligare humlorna agerar med de tetraploida rödklöverblossarna. Genom att sätta ett tält över en liten del av fältet kan man simulera en miljö med låg pollinatörsdiversitet genom att bara korttungade humlearter sätts in i tältet. På så sätt hoppas gruppen få ytterligare svar på sina antaganden att det helt enkelt saknas rätt sorts humlor.

– Vi kommer även undersöka frösättningen över blomningssäsongen och jämföra dessa data med pollinatörstillgången, väderfaktorer och sortsegenskaper. Syftet är att vi bättre ska

förstå när under säsongen pollinationen är som viktigast för frösättningen och hur detta samverkar med väderfaktorer. Vet vi det, kan vi effektivt skapa rätt förutsättningar för de klöversorter som kräver vissa förutsättningar för hög fröskörd, förklarar Linda.

Försöken ska upprepas nästa år för att få en klarare bild av orsakerna.

Stöd i resultaten

De första preliminära resultaten från inventeringen av humlor i fält pekar på att forskarna är något på spåren: de flesta pollinatörer verkade föredra diploida sorter där nektarn var lättare att komma åt, utom de mer sällsynta långtungade humlorna som lika gärna sökte sig till tetraploida sorter som till diploida.

Resultatet av forskningsprojektet ska mynna ut i handfasta råd till fröodlarna. Man hoppas kunna ha svar på vilka klöversorter som behöver extra stöd för att ge bra fröskörd och även var fröodlingarna rent geografiskt funkar bäst.

– De nordliga odlarna är beroende av sorter som är anpassade för odling i norr och det är därför viktigt att säkerställa tillgången på frö. Om vi dessutom kan öka produktionen av vallfrö är det en bra affärsmöjlighet för svenska fröodlare – svenskt frö är efterfrågat och det finns goda förutsättningar för ökad export, poängterar Linda.

Text och bild: Helena Holmkrantz

relativt vanlig i mellersta och norra Sverige. I Sydsverige har i stället andra humlearter, som den korttungade jordhumlan, kommit att dominera i fälten.

I projektet försöker forskarna få svar på en rad frågor. Hur skiljer sig abundansen (mängden) och diversiteten (mångfalden) av pollinatörer i jordbrukslandskapet mellan södra och norra Sverige? Påverkas frösättningen av skillnaderna i abundans och diversitet? Beror den låga fröproduktionen

helt enkelt på att det inte finns tillräckligt med långtungade humlor i Sydsverige? Eller beror det på att antalet pollinatörer överlag är för lågt? Kan man påverka frösättningen genom att exempelvis välja fält med rätt sorts förutsättningar?

För att skapa sig en bild av nuläget har man i år som en första del i projektet haft fältförsök på 16 platser i Skåne och dessutom fyra fält i Lännäs som norrländsk referent. Genom att göra in-

” Det är en enorm produktionsapparat kring sortering och sårhållning. Allt ska sorteras rätt.

Niklas Karlsson levererar spannmål till mottagningen i Skänninge.

1,8 miljoner ton
spannmål tog Lantmännen emot skörd 2019.

57 000 ton
spannmål vägdes in hos Lantmännen under rekorddagen 5 augusti.

1,5 miljoner ton
får teoretiskt plats i Lantmännens lager och mottagningar. I verkligheten blir det mindre beroende på de många olika kvaliteterna.

3 miljoner ton
spannmål flyttas årligen per båt och bil.

Det stora spannmåls pusslet

– **Spannmålslogistiken är verkligen en alldeles speciell utmaning! Det finns inget annat varuflöde där inflödet sker under så kort period och efterfrågan är spridd över så lång period, säger Mattias Pålsson, divisionscontroller på Lantmännens spannmålsenhet.**

I den andra delen av Groddens artikelserie om logistiken i Lantmännen är fokus det stora spannmåls pusslet.

Tendensen är tydlig – skördarna har inte bara blivit större de senaste tre åren (torkåret 2018 borträknat) utan också betydligt mer intensiva. Svenska lantbruket har fått större tröskkapacitet och större volymer kommer in på kortare tid. För arbetslagen på Lantmännen Lantbruk som sysslar med logistik och planering är det här en utmaning. Skörden 2019 tog Lantmännen emot 1,8 miljoner ton spannmål. Det var den tredje största skörden under de senaste 25 åren. Delar av skörden var extremt intensiv med stora mängder spannmål på kort tid och en bit in i skördeperioden var mycket av det som kom in i Mellansverige dessutom relativt blött vilket belastade redan pressade torkanläggningarna. Nyckeln till att klara upp en sådan situation heter planering.

– För två år sedan, skörd 2017, hamnade vi ju i en besvärlig situation när vissa av våra spannmålsanläggningar, under den mest intensiva tiden, fylldes och inte kunde ta emot mer. Det var mitt under skörden och vi blev tvungna att använda transportkapacitet till att flytta volymer mellan anläggningarna i stället för att koncentrera oss på gårdshämtning.

Rätt kapacitet

Det var verkligen inget drömläge och irritationen var stor i pressade områden. Efter skörden 2017 drog Lantmännen därför igång projektet Rätt kapacitet för att utöka både lagringsmöjligheter och torkkapacitet, och framför allt för att göra det på de platser i landet där behovet var som störst. Det har gjordes investeringar i Hede-

mora, Norrköping, Lidköping och Grästorp. Året därpå blev ett avbräck för alla i lantbruket, men år 2019 var skörden återigen stor och de nya investeringarna, bland annat även i uppländska Hargshamn, och logistiken sattes på prov.

– Vårt syfte och mål med Rätt kapacitet var att investera bort tonkilometer, det vill säga få utrymme att lägga våra ansträngningar på att hämta spannmål på gårdarna i stället för att tvingas flytta volymer mellan anläggningar.

Hur har det gått i årets skörd?

Mattias drar lite på svaret, säger att det gått bra, men poängterar att det är lätt att stirra sig blind på de två procenten som gått snett i stället för att faktiskt

glädjas åt de 98 procent som flutit bra.

– Man är väl aldrig helt nöjd. Skörden är en så extremt intensiv period och varje skörd för med sig nya förutsättningar. Men jag tycker ändå vi är på rätt väg, mycket flöt bättre i år än 2017. Till nästa år kommer vi även att ha blivit klara med investeringar i Kumla som ökar kapaciteten där med 12 000 ton. Det är ett viktigt spannmålsområde med mycket transporter eftersom en del av den spannmål som odlas runt Kumla ska till Agroetanol.

Hur mycket kapacitet är rätt kapacitet?

– Det är en fin balansgång mellan att investera sig till kapacitet och samtidigt kunna få åren med mindre skördar att betala sig. Man vill så gärna göra alla nöjda, men det finns ju också en ekonomisk verklighet att ta hänsyn till, säger Mattias.

Han betonar att spannmål är en kapitalintensiv bransch, eftersom spannmål måste ligga så länge i lager innan den säljs. Den binder ett stort kapital och en del av logistikpusslet består i att kunna leverera ut varor samtidigt som de flödar in.

– Teoretiskt kan Lantmännen ta emot och lagra ungefär 1,5 miljoner ton spannmål. Problemet är de många olika

kvaliteterna som kommer in och som måste hållas isär. En och samma vete-sort kan komma in till anläggningen med olika falltal och olika proteinhalter. Dessa måste hållas isär och det innebär att en del behållare helt enkelt inte kan utnyttjas maximalt utan förblir halvfulla. Vi har över 50 olika artiklar att ta hänsyn till på våra anläggningar, berättar Mattias Pålsson.

Prognosen lägger grunden

För att optimera det lagerutrymme som finns lägger Lantmännens spannmålsenhet ner mycket arbete på prognoser. Man försöker så noggrant som möjligt förutse hur stora mängder det kan bli av olika sorter för att planera lagren i förväg. Kvalitetssorteringarna går däremot inte alltid att förutse eftersom vädret spelar in.

– Det är enorm produktionsapparat kring sortering och särhållning. Allt ska sorteras rätt. Vi har några anläggningar som tar in större sortiment än andra. I Västerås tar de emot hela 25 sorters varor, man måste verkligen imponeras av deras arbete!

Eftersäsongen är lugnare än brinnande skördetider. Då tar Lantmännen in de kvaliteter som efterfrågas och säljer dem efter hand. Lantmännen Lantbruk har försörjningsansvar gentemot koncernens industriellanläggningar och behöver alltså se till att kvarnar och etanolproduktion hela tiden har den råvara som behövs.

– Nu måste vi sitta i förarsätet och styra varuflödet från gård till slutförbrukare. Ingen vill ju betala för ineffektivitet. Om vi under skörden jobbar kortsiktigt och operativt är resten av året en tid för långsiktig planering. Vi har redan nu satt upp mål för hur mycket spannmål vi måste ha kvar i lager inför skörd 2020.

Men även om eftersäsongen är lugnare saknar den inte utmaningar.

– En utmaning är definitivt att vi inte alltid vet vad det är vi köper. Säg att vi köper vete som vi tror ska fungera bra som kvarnvet, men när lasset kommer in visar kanske proverna att varan inte håller måttet utan måste klassas ned som fodervete. Då måste vi planera om.

Text: Helena Holmkrantz

Mattias Pålsson, divisionscontroller på Lantmännens spannmålsenhet.

Planeringsgänget på spannmålslogistik har fullt upp året runt.

BILD: HELENA HOLMKRANTZ

Logistik och planering

Hjärtat i spannmålsflödet

Spannmålsplaneringen är hjärtat i Lantmännens spannmålsvärdekedja. Det är planerarna som ser till att hela flödet från gården till kvarn och industri flyter på.

– Vi försöker ha koll på allt, från gårdslagret till försörjningen av våra industrikunder. Flödet är det viktiga, hur det ser ut i lagren och hur mycket som behövs. Balansen mellan inköp och försäljning måste vara jämn, säger Nancy Winblad, som är planerare för spannmålslogistiken.

Flöde är ett av nyckelorden i en spannmålsplanerarens vardag. Kedjan får inte stoppa upp och det måste hela tiden finnas en balans mellan in och ut. Totalt består planeringsgruppen för spannmålslogistik av 4,5 tjänster, uppdelade på olika grödor, som har det grannliga arbetet att se till att allt flyter på.

– Vi hanterar stora volymer och måste ta hänsyn till alla parametrar för att ha ett tillräckligt flöde, säger Nancy.

Kedjan hon och hennes kolleger har att bevaka kan sägas börja med en för-

säljningsprognos från spannmålsenheten. Prognosen bygger på hur mycket industrin – kvarnarna, etanolfabriker och foderfabrikerna – räknar med att behöva under det kommande året. I planerarnas underlag finns dessutom lagerstatus, hur mycket som beräknas komma in utifrån de avtal som Lantmännen tecknat och en uppskattning av hur mycket som kommer att köpas in under kommande skörd. Slutresultatet av alla prognoser och uppskattningar är en beräkning av spannmålsflödet under skördeåret.

– Vårt arbete kan delas upp i två olika

perioder – skörden och eftersäsongen. Skörden är så klart mycket mer intensiv än eftersäsongen, men båda perioderna har sina särskilda utmaningar.

Skördeperioden

Under skördeperioden handlar det mycket om att få lagerutrymmena att räcka till. Mycket av den spannmål som kommer in ska inte ut på marknaden förrän långt senare. Hur mycket som kommer in på en och samma gång avgör om anläggningskapaciteten – både spannmålsmottagningarna och lagren – räcker till. Var de olika spannmålskvaliteterna kommer in geografiskt spelar så klart också roll. Eftersom Lantmännen inte har lager nog att ta emot allt på en gång måste planerarna hålla ett ständigt vakande öga på lagerstatus. Under skörden är planeringen i gång nästan dygnet runt, sju dagar i veckan med journalscheman för kvällar och helger och spannmålsenheten har dagliga avstämningsmöten för att logistiken ska funka.

– Vi måste ha koll på hur mycket vi behöver avlasta lagren med för att kunna få plats med det som är på gång

Nancy Winblad, planerare för spannmålslogistiken.

in. Vi flyttar runt, ordnar mellantransporter och lastar ut till slutkund.

Det som kan göra det knepigt är de många olika kvaliteter som kommer in. Varje kvalitet kräver sin behållare och halvfulla behållare innebär dåligt utnyttjad mottagning.

– Särhållningen påverkar mycket i

” Vi hanterar stora volymer och måste ta hänsyn till alla parametrar för att ha ett tillräckligt flöde.

Nancy Winblad

Sandra Florin övervakar lossningen på spannmålmottagningen i Skänninge.

vårt arbete. Samma gröda, men olika kvalitet, har skilda kunder. Råg som passar kvarnarna ska ha höga falltal, men råg som ska gå till knäckebröd måste ha låga falltal. Dessa måste så klart hållas isär. Samtidigt är det så att ju mer vi fyller anläggningarna desto svårare blir det att hålla isär kvaliteterna.

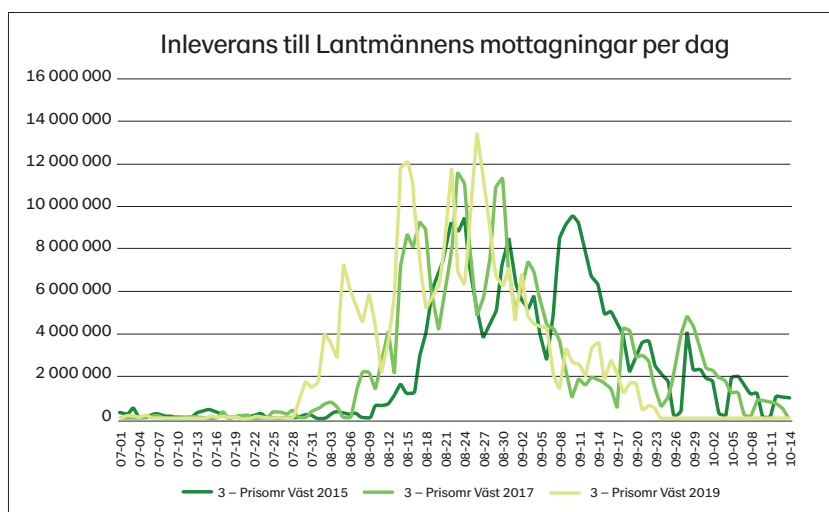
Hur mycket som kommer in till mottagningarna varierar från dag till dag. Nancy konstaterar att årets höjdpunkt var den 5 augusti när 57 000 ton vägdes in på en och samma dag.

Eftersåsongen

– När eftersåsongen startar brukar vi utvärdera årets skördeperiod för att se vad som funkade bra och vad vi behöver ta nya tag med. Vi går igenom allt, sen blickar vi framåt!

Eftersåsongen handlar mer om att avropa de kvantiteter som behövs och se till att kunderna får de kvaliteter de önskar. Det Lantmännen kallar eftersåsong varar från 15 oktober till sista juni.

– Vi är försörjningsskyldiga för flera interna industrier. Cerealia har en jämn förbrukning och kommer in med en prognos varje månad. De har dessutom

Skörden 2019 i område Väst är ett bra exempel på hur stora svängningarna i mottagningen kan vara. 27 augusti i år kom det in rekordstora volymer till mottagningarna i område Väst.

lager i Malmö och Strängnäs silo. Agro-etanol har lager för drygt en veckas förbrukning vid fabriken i Norrköping så även där är det en jämn leveranstakt. Foderfabrikerna däremot har större svängningar och ofta kortare hålltider i sin produktion.

Helsingborg är en av utgångspunkterna för många av Lantmännens båttransporter.

Initiativ för ansvarsfulla transporter till sjöss

Bättre arbetsförhållanden och säkerhet ombord är målen för ett nytt branschöverskridande samarbete som främjar ansvarsfulla transporter till sjöss. Lantmännen är en av transportköparna bakom initiativet.

Responsible Shipping Initiative, RSI, är ett samarbete mellan stora svenska köpare av bulktransporter som strävar efter bättre förhållanden ombord på fartyg i Östersjön och Nordsjön. Det är en icke-vinstdrivande organisation och nuvarande medlemmar är Lantmännen, Stockholm Exergi, EFO och Södra.

– Eon och SSAB står på listan över företag som vill ansluta sig och vi förväntar oss att växa betydligt när information om organisationen når ut, säger Märten Niklasson, projektledare på GF Hållbar Utveckling.

Under våren 2017 gjordes stora bulktransportköpare i Sverige, däribland Lantmännen, uppmärksamma på att inspektörer regelbundet upptäckte dåliga villkor och arbetsförhållanden samt brister i säkerheten ombord på kontrakterade fartyg. Baserat på erfarenheten av vad företag kan åstadkomma när man går samman för att hantera hållbarhetsrisker, startades ett gemensamt initiativ.

– Etablerade inspektörer knöts till ett team, processer etablerades och kontrakt uppdaterades. Under 2018 genomfördes de första inspektionerna av fartyg, säger Märten Niklasson.

Lantmännen Lantbruks första inspektion av en fartygsttransport genomfördes i juni.

koll på vad som finns. Genom att det tas prover ute på gård så vet vi vilka kvaliteter vi kan räkna med och även om det förekommer avvikelser är de inte så vanliga. Vi har bra kontroll ända tills vi öppnar portarna för den nya skörden. Då vet vi aldrig i förväg vad vi kommer att få in, konstaterar Nancy.

Per bil och båt

Hur spannmålen transporteras beror så klart på vart den ska. Lastbilar sätts i rullning runt landet för frakter av till exempel kvarnvet. Däremot går en hel del foderspannmål per båt.

– Ett normalår levererar vi faktiskt mer malkorn per båt än per bil!

Även exporten går i hög grad per båt och under oktober lastades bland annat en stor båt med 60 000 ton grynnavre (hälften svenskt, hälften finskt) till England.

– Av årets prognosticerade skörd på 1,8 miljoner ton från gård har hittills ungefär 94 procent kommit in och av detta har vi lastat ut 575 000 ton på båt, majoriteten för export.

Text: Helena Holmkrantz

Bönderna som odlar ockuperad mark

Byn Ishkhanadzors nyrenoverade hus och frodiga odlingar (till höger) i Lachin-distriktet, ett av sju ockuperade azeriska distrikt, står i skarp kontrast till husruinerna och de övervuxna fälten i kringliggande spökbyar.

Syriska flyktingar får mark, hus och andra förmåner om de startar nya liv och lantbruk i Nagorno-Karabach. Men det är inte problemfritt. De bosätter sig på ockuperad mark i ett krigsdrabbat "land" som inte är internationellt erkänt. Möt några bönder som arbetar under annorlunda villkor.

En halvmil utanför Stepanakert, huvudort i den självutnämnda republiken Nagorno-Karabach i södra Kaukasus, breder 17 hektar grödor och fruktträd ut sig. Inget på fältet hade odlats i området förrän bröderna Vrej och Hovig Asmaryan flyttade dit med sina familjer från Syrien våren 2012. Allt på fältet är importerat från Syrien, bland annat kiwi-, citrus- och kaktusfrukter, oliv-, valnöts- och pinjetråd.

– Jag saknar Syrien eftersom jag är född och uppvuxen där. Därför har vi skapat ett litet Syrien här, säger Hovig.

Bröderna är några av över 20 000 armenier från diasporan som har bosatt sig i Nagorno-Karabach sedan början av 1990-talet. "Republiken", som endast har 150 000 invånare, lockar dem med ett "återbosättningsprogram". Det riktar sig framför allt till bönder som vill odla de stora arealerna ledig mark. Bosättarna får gratis bostäder och mark, eko-

nomiskt stöd, skattebefrielse i tre år, gratis el och vatten i fem år samt räntefria lån för att starta jordbruk. Det är inte okontroversiellt. 1991 utropade Nagorno-Karabachs ledarskap självständighet från Azerbajdzjan. Något som inget land i världen har erkänt.

– Trots att kartor visar att Nagorno-Karabach ligger inom Azerbajdzjans gränser så är det armeniskt land. Mängder med historiska monument visar att vi alltid har bott här, säger Hovig.

Slåss hårdast

Det kristna Armenien och muslimska Azerbajdzjan har tvistat om Nagorno-Karabach, där majoriteten av befolkningen är armenier, sedan 1918. När länderna inlemrades i Sovjetunionen 1920 tonades konflikten ned, men 1988 krävde ledarskapet i Nagorno-Karabach att få bli en del av Armenien. Krig utbröt mellan Nagorno-Karabach, som stöddes av Armenien, och Azerbajdzjan.

När vapenvila ingicks, 1994, hade alla azerier flytt eller fördrivits från Nagorno-Karabach. I dag är befolkningen nästintill hundra procent armenisk. Bröderna Asmaryan är ättlingar till några av de hundratusentals armenier som fördrevs från Turkiet under det armeniska folk mordet 1915 – 1917 då cirka 1,5 miljoner armenier och andra kristna mördades. De ser sig inte som bosättare.

– Vi har helt enkelt återvänt hem, säger Hovig.

Vapenvilan har brutits flera gånger, senast i april 2016. Då åkte bröderna till fronten.

– Eftersom bönder är bundna till sina marker slåss de hårdast i krig. De dör också i störst antal. Nu är det ett generationsskifte bland bönderna i Nagorno-Karabach och vårt jordbruk har influerat många yngre bönder, säger Hovig.

En utmaning

Minst 32 syriskarmeniska familjer har flyttat till Nagorno-Karabach sedan 2012. Att plantera syriska grödor i den kaukasiska myllan är dock en utmaning.

– I Syrien odlade vi vete, korn och malt. Vi hade inga träd. Här är klimatet annorlunda. I Syrien kom ingen nederbörd efter april, men här börjar det

regna i maj och juni. Vi behövde ett år på oss för att förstå klimatet. Nu är vi på rätt spår och har lärt oss av våra missstag, säger Vrej.

Det finns gott om vatten och marken är bördig. Bekämpningsmedel har bara använts vid något enstaka tillfälle. Endast kogödsel används som gödning.

Säsongen på fälten sträcker sig från maj till november,

medan citrusträden ger frukt året om i växt-husen. Även jordbruks-politiken skiljer sig gentemot Syriens.

– I Syrien köpte staten allt vi odlade och vi fick bra betalt.

Här måste vi själva hitta kunder och kan inte påverka priserna. Det är kun-

derna som bestämmer, säger Vrej.

Den största utmaningen har varit att plantera olivträd. De har provat att odla nästan alla europeiska olivararter. Många har dött på grund av kylan.

– Det klassiska olivträdet ger frukt efter 8 – 10 år. Det spanska olivträdet ger däremot frukt redan efter två till tre år, men vi kan inte plantera det här eftersom det är för kallt, säger Hovig.

Spökbyar

På sommaren ligger temperaturen på cirka 40 grader i Stepanakert, men på vintern kan den sjunka till 15 minusgra-

” Vi behövde ett år på oss för att förstå klimatet. Nu är vi på rätt spår och har lärt oss av våra misstag.

Vrej Asmaryan

De syriskarmeniska bröderna Hovig och Vrej Asmaryan i ett av sina växthus där träd och grödor från Syrien får växa sig starka innan de planteras i Nagorno-Karabachs mylla.

Våren 2012 lämnade släkten Asmaryan sitt lantbruk utanför Aleppo i Syrien och bosatte sig i Nagorno-Karabach. (från vänster till höger): Levon, Vrej, Hovig, Hovannes och Isabelle.

Myndigheterna i Nagorno-Karabach har bland annat bekostat transporten av 55-åriga Aveois Sanosians jordbruksmaskiner från Syrien till Nagorno-Karabach.

Syrienarmeniska Talin Khatcho och hennes familj håller bland annat på att skapa en strutsfarm i Lachin-distriktet – ett distrikt som Nagorno-Karabach kallar ”befriat”, men azerierna ser som ”ockuperat”.

Vrej Asmaryan har planterat ett mini-Syrien i Nagorno-Karabach i södra Kaukasien.

der. I Lachin-distriktet, i södra Nagorno-Karabach, är klimatet varmare och studier har visat att det är passande för oliver. Bröderna har nyligen planterat stora arealer olivträd där.

Lachin är ett av sju azerbajdzjanska distrikt som ockuperas av Nagorno-Karabach sedan 1992. Distriktet är viktigt eftersom det sammanbinder Nagorno-Karabach med Armenien. Här ligger byn Ishkhanadzor där 55-åriga Aveois Sanosian, från Raqqa i Syrien, bor sedan 2012. För en månad sedan planterade han 700 olivträd, men odlar även korn.

– Den största skillnaden jämfört med

Syrien är att detta är vårt moderland och att här känner vi oss trygga. I Syrien hade jag 200 – 300 olivträd, men odlade framför allt bomull, betor och bönor, säger han.

Myndigheterna har bland annat gett Aveois ett hus och ett hektar mark samt bekostat hans flytt av jordbruksmaskiner från Syrien. Grannbyarna består av husruiner och övervuxna fält. En gång beboddes många av dem av azerier. En stor del av dem, kring 500 000 personer, lever fortfarande i flyktingläger i Azerbajdzjan. Myndigheterna i Nagorno-Karabach menar att eftersom marken under Sovjettiden ägdes av staten kan

ingen, varken azerier eller armenier, hävda att de äger marken. I dag hyr bosättarna marken kostnadsfritt av myndigheterna.

– Det finns många tomma hus runt omkring, men vi hoppas att folk snart flyttar in där. Jag har många släktingar i Syrien som vill flytta hit. Alla armenier bör flytta hit, säger han.

Planerad strutsfarm

Utanför granngården inspekterar 16-åriga Talin Khatcho familjens potatisfält. Hon är tätt åtföljd av två strutsar – de första exemplaren i en planerad strutsfarm.

– Jag ska bli bonde på heltid när jag slutar skolan. Redan nu planerar jag hur vi ska expandera jordbruket, odla fler grödor och vad för teknik vi kan ta till hjälp, säger Talin.

Hon flydde från Syrien med sin pappa och två syster 2015. Hon oroar sig inte över att ha bosatt sig i en annan krigszon. Sedan 1994 pågår fredsförhandlingar mellan Azerbajdzjan och Nagorno-Karabach.

– Jag tror inte att det blir krig här igen, men om det blir det åker jag till fronten och slås, säger hon.

Text: Bengt Sigvardsson
Foto: Karapet Sahakyan

Satsning på nya grödor

Armenien har tre miljoner invånare, medan cirka åtta miljoner armenier lever i diasporan. Jirayr Mirzoyan, jordbruksminister i Nagorno-Karabach, förnekar att armenier ”bosätts” i området för att försvåra för Azerbajdzjan att göra anspråk på mark om den enbart bebos av armenier.

– Det finns ingen politisk strategi. Familjerna har bosatt sig där för att jordbruksförhållandena är bra, säger han.

Nagorno-Karabach var en av Sovjetunionens kornbodar. I dag står jordbruket för endast 10 procent av ”republikens” inkomster. Det är framför allt vete som odlas. Ministeriet försöker öka jordbruksproduktionen genom att ge bönder gratis genmodifierat utsäde

samt att satsa på att diversifiera grödorna. Här bidrar de syriska bönderna med nya idéer.

– Vi satsar på att odla nya grödor som majs, sojabönor, oljeväxter och fruktträd, säger Jirayr.

Bönder som hakar på diversifieringsprogrammet får 50 procent av utgifterna betalda – Och så får de ett lån som täcker de andra 50 procenten av kostnaderna. De behöver inte betala tillbaka förrän produktionen är igång, säger han.

Eftersom Nagorno-Karabach inte är internationellt erkänt säljs de flesta produkterna lokalt. Man exporterar även till Armenien där produkterna får armeniska ursprungsstämplar. Ett internationellt

erkännande ligger dock inte på ministeriets bord, inte heller de förmåner som armenier från diasporan får. Det handhas av andra ministerier och olika organisationer, däribland AGBU (Armenian General Benevolent Union) som ger syriskarmeniska bosättare mikrolån, jordbruksmaskiner och olivträdplanter.

– När du ger dem träd att plantera blir de bundna till marken. De måste stanna där och göra ansträngningar. När de ser träden växa och ge skörd blir det svårt för dem att lämna marken och bosätta sig någon annanstans. Detta är ett väldigt strategiskt projekt, säger Sassoun Baghdassarian, AGBU:s representant i Nagorno-Karabach.

Sassoun Baghdassarian är organisationen AGBU:s (Armenian General Benevolent Union) representant i Nagorno-Karabach.

Vad har varit det bästa med Lantmännendagarna i Ronneby?

Bo och Gunilla Adolfsson

Det har varit hög kvalitet på föreläsningarna! Kort, koncist och informativt. Trevligt att det varit så stort åldersspann med både unga och gamla. Enda nackdelen är att det varit lite tätt mellan föreläsningarna så vi har inte ens hunnit bada. Men blir det nåt liknande fler gånger kommer vi så klart igen!

Erika Henriksson, Elin Davidsson, Oscar Davidsson och Hans Landergren
Vi hade inga stora förväntningar, men det har varit riktigt bra. Bra föreläsare och lagom mycket program. Vi hoppas att det blir av fler gånger!

Färgrik resa genom Lantmännens värld

Två dagar med spännande föreläsningar från alla hörn av Lantmännen, doftande nybakade bullar från Unibake, mingel, dans och bad. Det var vad ungefär 260 deltagare fick när det ordnades Lantmännendagar på Ronneby brunn.

När starten gick för Lantmännendagarna i Ronneby en mörk och regnig novemberfredag fick deltagarna veta att de hade en spännande resa framför sig, komplett med "flygvärdinnor" och nödkit under stolarna. Peter Annas på Lantmännen Lantbruk lotsade sedan alla genom två fullmatade dagar, där resan genom Lantmännens värld passerade en lång rad hållpunkter från strategi och hållbarhet till växtrådgivning och foderkvalitet.

För arrangemanget stod medlemsdistriktet Kristianstad-Blekinge, Kalmar-Öland, Kronoberg och Höglandet. Med den norr-

ländska motsvarigheten i Lycksele vart tredje år som modell ordnades två dagar med föreläsningar, minimässa, middag och dans. Deltagarna fick möjligheten att träffa kolleger i branschen under roliga former och samtidigt lära sig mer om Lantmännen.

Inledande föreläsning hölls av styrelseordförande Per Lindahl som presenterade Lantmännens mål med sikte på världsklass

Styrelseordförande Per Lindahl inledde

och berättade lite om hur det ska gå till att nå målet.

Därefter följde en rad spännande teman som till exempel hållbarhet, forskning och utveckling, foderutveckling, digital framtid och växtodling. Den som tröttnade på att sitta still kunde passa på att prata med utställarna i minimässan utanför konferenslokalen. Här fanns både Lantmännenbolag och externa gäster. Dessutom bakade Lantmännen Unibake bullar och bjöd på smakprov från sitt sortiment i lokalen intill.

Andra dagen inleddes med en utblick i EU:s lantbrukspolitik genom ordföranden i Cogeca, Thomas Magnusson, varpå ett antal föreläsningar om el av sol och framtidens livsmedel avlöste varandra. Dagarna avrundades slutligen av gästande Tina Thörner, som höll ett inspirerande föredrag om vikten av att leva sitt liv fullt ut genom att hantera rädslor och skapa beslutsamhet.

Text och bild:
Helena Holmkrantz

Halland

Föredrag om Foodhills

Hallandsdistriktet bjöd in till höstmöte tillsammans med Lantmännen Lantbruk och Maskin på Laxbutiken i Heberg i slutet av oktober. Dagen inleddes med ett uppskattat föredrag om emissionshandel av Sven Hellberg. Därefter höll Henrik Pålsson odlingsansvarig på Foodhills i Bjuv ett föredrag om verksamheten där och vilka möjligheter de ser med Lantmännen som delägare. Efter en kort paus, presenterade Maskin och Lantbruk vad som är aktuellt på respektive område på det lokala planet.

Camilla Persson från Växtråd pratade om mikronäringens betydelse i växtodlingen och redovisade resultat från precisionsodlingsprojektet i Svalöv. Årets skörd summerades av spannmålschef Mikael Jeppson som även presenterade en del nyheter inför skörd 2020. Mikael gav också en bild av hur marknaden ser ut i dag för ett flertal grödor.

Text: Oskar Gustafson

Jörgen Börjesson, ordförande i distrikt Halland hälsade välkommen.

Ekonomi för unga företagare

Distriktsstyrelsen i Jämtland bjöd in till en ungföretagarträff i Lit utanför Östersund i början av november. Temat för dagen var "en dag i den ekonomiska föreningens tecken" och ett 40-tal unga företagare hade kommit. Från Lantmännen deltog medlemschef

Anna Carlström och controller Olov Nyberg som gav en bra bild om hur Lantmännen styrs och hur våra olika affärer ser ut.

Det blev en mycket bra dag med många frågor och bra diskussioner. Vi planerar att ha en liknande träff nästa år.

Gotland

Höstmöte i framtidens tecken

Att spå framtiden kan ingen, men att utvecklas och anpassa verksamheten enligt dagens och morgondagens förutsättningar, behov och mål gör vi alla, stora som små.

Ett sådant ingående arbete presenterade Magnus Kagevik, chefen för Lantmännens division Energi och Magnus Ahlsten, grundare och ägare av Biogas Gotland.

Västra Sverige

En inspirationsdag går två

Årets höstmöten i Västra Sverige hölls i år den 7 november med dagmöte i Borås och kvällsmöte i Uddevalla med ett 100 tal deltagare.

Höstmötena var en inspirationsdag om hur man kan utveckla ett lantbruksföretag och diskussion om framtida hinder och möjligheter. Vi fick höra om bröderna Jonssons, från Ogestad/Hyllela/Gamleby, resa från 45 kor till 3 000 djur. Det var Gabriel, som gästade oss, är huvudansvarig för djuren. Gården har en imponerande snittproduktion med tanke på storleken på besättning. Gabriel pratade både om hur man hanterade utmaningarna under 2018 och tankar kring utvecklingen de kommande åren.

Några mål och visioner som han delade var att djur skulle alltid ha det "tipp topp" och personalen är en av våra viktigaste resurser.

Personalfrågan lyfte Gabriel som en stor utmaning i framtiden.

Genomgående lyfte Gabriel fram om vårt stora ansvar att sprida en positiv bild av

svenskt lantbruk och inspirera yngre att välja de gröna näringarna.

Vid höstmötena medverkade också representanter från Lantbruk och Maskin med information om det senaste och Måns Reventberg, distriktsstyrelsen, informerade runt bland annat om Lantmännens delårsrapport 1/1-31/8.

Bägge mötena avslutades med fika och mingel.

Text: Erik Martinsson

Sörmland

Tillbakablickar och framtidsspaningar

Årets höstmöte hölls som seden bjuder på Hedenlunda slott och som alltid var huvudtemat spannmål med Mikael Jeppsson vid rodret. Hans Wallemyr från koncernstyrelsen presenterade Lantmännens breda portfölj.

Det blev både en del tillbakablickar från vår historia och framtidsspaningar mot 2030.

Martin Holmberg och Johan Kullander berättade om senaste nytt inom Lantbruk och Maskin.

Nordvästra Skåne

Fokus på skörd och mottagning

I slutet av oktober anordnade distrikt Nordvästra Skåne ett höstmöte utanför Ängelholm. Kvällen inleddes av Mattias Pålsson, divisionscontroller Lantbruk, som redogjorde för Lantmännenkoncernens ekonomiska utfall efter utgången av andra tertiet. Man konstaterar att nästan samtliga affärer förutom division Lantbruk visar ett resultat som är högre än eller i nivå med förra året vilket visar på vikten av en diversifierad affärsportfölj.

Nästa programpunkt för kvällen, med rubriken "Vad har hänt efter torkåret 2018", så gjorde Johannes Åkerblom, chef odlaraffären, en tillbakablick på skördeåret 2019 men blickade även framåt mot skörd 2020 och 2021 och berättade om iakttagna trender.

Kombinationen av ny tröskteknik som tillåter högre vattenhalter och en upplevd ökad tröskkapacitet på gård leder till att

Lantmännen vid stora skördar har utmaningar kapacitetsmässigt att kunna ta emot stora volymer utan att det blir väntetider vid mottagning och gårdshämtning. För att möta utmaningarna som stora skördar framöver kan komma att innebär så jobbar Lantmännen för att med olika medel försöka sprida leveranserna av grödor till mottagningarna under en längre period av året, bland annat genom att premiera sena leveranser av vissa grödor.

I Nordvästra Skåne, men även för Lantmännen nationellt, så är spannmålsmottagningen i Helsingborg en viktig anläggning. Oscar Olsson, driftschef i Helsingborg, berättade under kvällen om den gångna säsongen, vad som har fungerat bra men också vilka delar som fungerat mindre bra och som man nu jobbar på för att bli bättre till nästa år, för ett bättre flöde 2020!

Text: Helena Andersson

Uppland

Spannmål och politik

Politik och spannmål, hur hänger det ihop? På höstmötet i Enköping hängde det ihop!

Alarik Sandrup, näringspolitisk chef på Lantmännen presenterade sitt arbete inom de för Lantmännen så viktiga frågorna: Skapa förutsättningar för ett livskraftigt lantbruk, producera bioenergi och ansvarsfullt producerad mat.

Från EU, Bryssel och Brexit till gården är det kortare än man tror, det gjorde spannmålschefen Mikael Jeppsson tydligt. Spannmålspriset i Sverige påverkas av vädret, politiken, handelsavtal och handelskrig världen över. Mikael Jeppsson förklarade sammanhangen. Information och uppföljning av årets skörd och presentationen av planerna inför kommande skördar gav medlemmarna mycket att fundera över. Utmaningar att bärga och ta emot stora skördar kommer att leda till anpassningar inom spannmålslogistiken, mottagning i skörd, nya incitament för lantbrukaren att odla och lagra.

Inför de kommande växtodlingssåsongerna får lantbrukarna ingående och tydlig information om dessa förändringar och anpassningar.

Text: Katja Ihrsén

POTATIS EMBALLAGE

NY HEMSIDA!

FOTEGÅRDENS EMBALLAGE LIDKÖPING

Tel 0510-500 29
070-545 00 29
Fax 0510-500 04
leif@fotegarden.se
www.fotegarden.se

SMÖRJMEDEL FÖR EN NORDISK VINTER

Med våra smörjmedel i din maskin kan du känna dig trygg hela vintern. Produkterna håller mycket hög kvalitet så du kan arbeta i lugn och ro utan onödiga driftstörningar och få ut det bästa av din maskin.

Vi har tagit fram våra produkter tillsammans med maskintillverkarna och genom hårda tester så vi vet att våra produkter klarar miljökrav, den senaste tekniken och ett tufft nordiskt klimat.

www.agrol.se

SVÅRT ATT VÄLJA RÄTT SMÖRJMEDEL? RING AGROLS SMÖRJRÅD.

Marcus Andersson, 010-556 32 99
Roger Mannelqvist, 010-556 40 29
Yngve Lindh, 010-556 09 49
Lars-Göran Persson, 010-556 09 51

Lantmännen lanserar ekologisk vetevodka

Nu går Lantmännens Vetevodka att beställa via Systembolagets beställnings Sortiment. Vodkan produceras av Lantmännen Reppe på ekologiskt vete från Västergötland, odlad av medlemmar på åkrar runt omkring Lidköping. Vodkan har en mjuk, diskret och ren karaktär med toner av tropisk frukt och ljust bröd. Rekommenderat pris på Systembolaget är 249 kronor (500 ml) och flaskan har artikelnummer 82207.

Nya rätter från Gooh!

Gooh har lanserat två nya rätter på höstkanten; en vegetarisk Pasta Puttanesca och Coq au Vin, en klassisk fransk kycklingryta. Liksom alla Gooh-rätter tillagas de i köket i Järna.

I början av året genomfördes en undersökning för att ta reda på vad konsumenterna vill ha och feedbacken var tydlig. Som komplement till Gooh-klassikerna och favoriterna Korv Stroganoff, Tortelloni och Köttbullar så önskar konsumenterna fler rätter att välja mellan, fler gröna alternativ och lättare rät-

ter. Höstens två nyheter har tagits fram för att svara upp mot detta.

Den första rätten är en klassisk italiensk rätt, Pasta Puttanesca med kalamataoliver och kapris. För att göra rätten vegetarisk exkluderas sardeller, som annars brukar ingå i det klassiska receptet.

Dessutom lanseras Coq au Vin; en mustig kycklingryta gjord på svensk, färsk kyckling som får puttra i rött vin och fond. Den rökgiga saltan kommer från sidfläsk och rätten rundas av med sötsyrlig syltlök.

Stipendium instiftas till unga lantbrukare

För att föra Thomas Magnussons engagemang för samarbetet i Europa vidare överlämnade Lantmännen en gåva till honom när han avslutade sitt uppdrag som ordförande för Cogeca. Det sker genom ett nyinstiftat stipendium till unga, aktiva svenska lantbrukare.

Tre unga lantbrukare kommer att få möjligheten att delta i internationella konferenser, via Copa/Cogeca eller Ceja genom stipendier. På så sätt hoppas Lantmännen att kunna utveckla och förvalta det kontaktnät och förtroende som byggts upp för Sverige och Lantmännen genom bland andra Thomas Magnussons mångåriga arbete i Bryssel.

Ågarutskottet, tillsammans med Thomas Magnusson, utser dessa personer att delta vid tre olika arrangemang.

Gåvan överlämnades i samband med den mottagning i Bryssel som arrangerades i samband med att Thomas avslutade sitt uppdrag som ordförande i Cogeca.

(Läs mer om Thomas Magnussons engagemang i Bryssel på sidan 23).

Priaxor®

- när du tänker stort i vårkorn

- ✓ Stark kurativ effekt
- ✓ Skyddar under lång tid
- ✓ Flexibel användning
- ✓ Korn, råg, havre

Använd växtskyddsmedel med försiktighet. Läs alltid etikett och produktinformation före användning. Observera alla varningsfraser och symboler. BASF är medlem i Svenskt Växtskydd.

Kooperativ politik i Bryssel

Thomas Magnusson,
avgående president
i Cogeca och
företrädare för de
europeiska lantbruks-
kooperativen i EU.

I tio år har Thomas Magnusson varit Lantmännens och LRFs spjutspets i Bryssel som ledamot i styrelsen för Cogeca, varav de fyra senaste åren som dess president. Här berättar han lite om sina erfarenheter från ett decennium som företrädare för de europeiska lantbrukskooperativen i EU.

Bakgrunden till att bli erbjuden ett uppdrag som ledamot i Cogeca vilar naturligtvis på att man har en stark koppling till ett kooperativt företag och som i mitt fall även en bondeorganisation. Så det är på Lantmännens och LRFs uppdrag jag har verkat.

Som ni förstår, när man tar på sig Cogeca-hatten så företräder man EUs bönder och kooperativ, men jag har ofta haft tillfälle att nämna Lantmännen som ett utmärkt exempel när det gäller många frågor, såsom medlemsnytta, ägarstyrning, utdelning till medlemmarna, strategier, hållbarhet och klimat.

Det är en mycket stor spridning i EU hur de bondeägda kooperativa företagen styrs och är uppbyggda. Att stora livsmedelskoncerner som Lantmännen, Arla och Danish Crown är till 100 procent ägda av dess medlemmar är inte självklart. Det förekommer att delar av de kooperativa företagen i EU är placerade på aktiebörsen med minoritetsposter. Eller att icke-aktiva bönder är delägare.

Jag upplever också att Lantmännens styrmodell med våra distrikt, förtroenderåd och bönder/medlemmar i majoritet i koncernstyrelsen inte är helt vanligt. Jag har berättat att Lantmännens ledning inklusive VD är ute och träffar medlemmar runt om i landet och då blir många överraskade! Det är ovanligt.

Sverige är ju ett litet jordbruksland och bör ur den aspekten ha lite att säga till om i jordbruksfrågor i EU, men så är det inte!

LRFs personal i Bryssel har hög status, mycket beroende av att de är alltid mycket kunniga, väl insatta i aktuella frågor samt uppträder alltid på ett sätt så att man inger respekt. Men detta gäller också LRFs personal och förtroendevalda i allmänhet. Lantmännen har också främst genom sitt arbete i bioenergifrågor mycket hög status i Copa-Cogeca.

Hur ser då utvecklingen ut inom den bondeägda kooperativa verksamheten? Dessa företag svarar i dag för hälften av den totala livsmedelsproduktionen inom EU, alltså en mycket betydande del. I de länder där kooperativen har en förhållandevis stark position, i princip gamla EU-15 håller de kooperativa företagen sina positioner, men det sker en del konsolidering genom fusioner, framför allt är det mindre kooperativ som går samman. I dessa länder finns också så kallade producentorganisationer (PO) som är insamlingskooperativ utan egen förädlingsindustri.

De redan stora satsar på den globala marknaden, såsom irländska mejerier som ökar sin invägning och export. I Spanien satsas mycket på export av exempelvis griskött men även frukt och grönt. De andra länderna kring Medelhavet är ju också stora exportörer av vin, olivolja med mera. Nederländerna är mycket stort inom mjölksektorn, men även inom färsk blommar med produktion också i Afrika. Kooperativen inom frukt och grönt i hela EU är stora exportörer till bland annat Storbritannien.

I de "nya" EU-länderna är intresset för kooperativa företag inte lika stort, med undantag av Polen, där de kooperativa företagen inom mjölksektorn utvecklas mycket bra. Där har det investerats mycket i modern teknik både på gårdar och i industrin. Jag har besökt flera av

”

Det är viktigt att vi på alla nivåer inom jord- och skogsbrukssektorn i Sverige engagerar oss på EU-nivå. Syns man inte finns man inte, detta är så sant inte minst för oss i Sverige eftersom vi är ett litet jordbruksland.

dessa mjölkkooperativ och noterat att det är mycket hög standard och en omfattande produktutveckling inom sektorn. Däremot har jag lite svårt att hänga med i hur deras företag styrs, när jag jämför med mina egna erfarenheter. Ett land där det är en stor andel kooperativa företag inom jordbrukssektorn är Slovenien, ett litet välmående land som har hämtat mycket inspiration från Italien och Österrike.

I de stora jordbruksländerna som Ungern, Rumänien och Tjeckien är intresset för kooperativa företag ganska svagt. Min bedömning är att man kopplar Kooperation till centralstyrning och planekonomi under kommunisttiden. Dessutom är strukturen i dessa länder så att det finns ett antal mycket stora jordbruk, som säljer till världsmarknaden och industrin samt ett stort antal småjordbruk som säljer till den lokala marknaden.

Inom Cogeca har det under mina tio år i organisationen skett en betydande positiv utveckling, med ett flertal nya medlemsorganisationer från bland annat Polen, Baltikum och Grekland. Men även "gamla" medlemsorganisationer har blivit mycket mera aktiva med Danmark, Finland och Irland som bra exempel. Detta har gjort att mötena i Bryssel är välbesökta och det blir en framåtsyftande dialog. Det ska väl erkännas att det naturligtvis blir en hel jordbrukspolitik även på våra möten. Dessutom har vi flera gemensamma möten med Copa.

Copa-Cogeca är som sagt en gemensam organisation för EUs bönder och kooperativ, dessutom mycket respekterad och framgångsrik. Men man måste poängtera att det inte alltid är helt enkelt att nå konkreta beslut i vissa frågor, då vi har lite olika syn på olika saker inom EU – det är olika kulturer, språk, värderingar, traditioner med mera. Det måste man ha respekt för. Detsamma gäller när vi väljer ledare för organisationen – det ska vara balans mellan öst och väst, syd och nord, stor och liten bland våra medlemsorganisationer.

Sist men inte minst. Det är viktigt att vi på alla nivåer inom jord- och skogsbrukssektorn i Sverige engagerar oss på EU-nivå. Syns man inte finns man inte, detta är så sant inte minst för oss i Sverige eftersom vi är ett litet jordbruksland.

22 000 kooperativ inom alla sektorer

Cogeca är den organisation som företräder de lantbrukskooperativa företagen i EU. Det handlar om 22 000 kooperativ inom alla sektorer – från små och lokala till stora och internationella. Vi jobbar tillsammans med COPA, som företräder EUs bondeorganisationer. Eftersom många frågor och problem/ utma-

ningar sammanfaller har jag många gånger på mina resor till kooperativa företag och bondeorganisationer runt om i EU företrätt bägge organisationerna. EU och avgående handelskommissionären Cecilia Malmström har varit mycket aktiva med ett antal stora och komplexa handelsavtal, som naturligtvis på-

verkar kooperativen och bönderna positivt och negativt. Som COGECAs president har jag därför arbetat mycket med handelsfrågor. Jag har också haft förmånen att varje månad träffa EUs jordbruksminister och jordbrukskommissionären Phil Hogan, som för övrigt har varit en mycket bra företrädare för jord-

bruket i EU-kommissionen. Till min hjälp har jag naturligtvis haft personal från LRF i Stockholm men också till mycket stor del LRFs Brysselkontor. Jag har givetvis också jobbat mycket tillsammans med COPA-COGEAs sekretariat med deras team av experter och ledning, totalt cirka 50 personer.

Friskvårdsservice

Lämna din skördetröska, hack, press eller slåtterkross för service till förmånliga villkor under lågsäsong, så är den startklar i god tid inför kommande säsong. **Boka redan nu för bästa villkor!** Våra mekaniker är redo – alltid nära dig.

Friskvårdsservicen förutsätter att vi får tillgång till maskinen när det passar vår verkstadsplanering. Vi lovar att servicen är utförd innan säsongstart. Boka senast 31/12 2019 så behöver du inte betala förrän 30/4 2020. Erbjudandet om friskvårdsservice gäller 1/9 2019 – 31/3 2020. Kontakta din närmaste Lantmännen Maskin-verkstad för mer info. Reservation för eventuella tryckfel.

Slitdelskampanj

Köp dina slitdelar senast den 28 februari – betala 31 mars 2020. Eller använd Agrolkortet Företag/Kredit och skjut upp betalningen 3 månader. Vi har ett komplett sortiment av slitdelar till Claas, Fendt, Väderstad, KUHN, Överum, Kongskilde och JF samt slitdelar från Mølbro till din Kvernelandplog. **Prata med personalen på din lokala anläggning om försäsongspriser.**

Gäller 28/10 2019 – 28/2 2020. För att utnyttja erbjudandet måste beställningen innehålla slitdelar till ett samlat värde av minst 3.000:-. Leverans enligt överenskommelse, dock senast den 31 mars 2020. Köp nu och betala senast 31 mars 2020. Eller använd Agrolkortet Företag/Kredit och skjut upp betalningen 3 månader.

